

Aiurea-n tramvai. Trepte de inițiere pe propria piele

Fân. Fânar. „Mielule!” Cocoșul. Cocoșii. Bat din aripi. În crengile dudului. „Mielule!” Scoală, bă! Zbiară oile în obor... În fânul de curând cosit, visând la tine-am adormit... Să dormi în vis. Să visezi că dormi. Mi s-a întâmplat de multe ori. E ceva care nu se poate povesti. Să dai dintr-un vis în alt vis. Mireasă. Crăiasă. Zână. De-o fi să mor, așa să fie... Să visez că dorm. Vis în vis... Cocoșii. Licurici. Rumeșă vaca. Nechează calul. Zbiară oile. Anii din copilărie...

Vară. Fug la țară. Salut. Am venit. Mă întâlnesc cu mine. Cel de sunt cu al care am fost. Intru în el. Sau el în mine. „Mielule, unde ești, bă?” Undeva. Totdeauna undeva. De așa ceva nu putem scăpa. Nici azi, nici ieri. Niciodată. Nicăieri. Poți să fugi la infinit. În copilărie. În tinerețe. În țara de povești. „Băiete, unde ești?”

În zăpadă. După un gard. În dosul fântânii. Mă latră câinii. Aflam că acolo se întâlnesc Stelică al Ghinii cu Mița lui Căbulea. Flăcău cu fată mare. Eu, un nod de copil. Să fi tot avut vreo cinci ani. Dar viața e plină e de secrete. Și eu vreau să le știu pe toate. Ce fac ăia acolo? Ce își spun?... Vine întâi el. Fluieră ușurel. Mai târziu aveam să află că toți masculii dau semnale. Și ele vin la întâlnire. Pe o cracă, în poiană, pe un tâpșan. Întotdeauna se găsește un loc de dragoste... Și de cum ajung încep jocul nupțial. Dar ai mei s-au ascuns după ghizdurile fântânii. Nu-i văd. Trebuie să mă mulțumesc cu ce aud. Șoapte, suspine, gâfâieli: „Stai, mă!” „Stai, fă!” „Stai, mă!” „Stai, fă!” „Stai, mă!” „Stai-stai-stai-ai-aaaa-asa...” O mai fi fost și altceva?

„Mielule! Scoală, bă!” E tușa Dobra! Mătușa...

Rumeșă vaga. Un licurici dinspre grădină. Greierii în iarbă. Liliacul. Șoarecele care a apucat anafură de la biserică. Măgarul țiganului. Dă ora exactă. În nuc, turturica. La streășină, rândunica. Sclipsesc stelele. Visez că dorm. Să visezi în somnul visat... Când mi se întâmplă asta cad în extaz... Pardon... Orgasmul e cu totul altceva... Da, simți că ți se trage viața din creier, din șira spinării, din măduva oaselor. Da, te ia cu forță. Simți că mori. De fapt, chiar așa ar trebui să se întâmple. Ca la insecte. La albine. Trântorul a fecundat regina, ce rost mai are sub mândrul soare. Maurul și-a făcut datoria. Maurul poate să plece. Ați auzit de călugărițe? O specie de gândaci cu totul specială. În timpul cuplării, femeia roade capul masculului. Nevoia de proteină. Pentru progenitură. Cu ultimul spasm este terminat. Cocoșii. „Înainte de a cânta a treia oară te vei lepăda de Mine!” Nu mă lepădă de El.

N-am fost niciodată prea aproape. N-am încercat. Dă-mi, Doamne, zile să mă pocăiesc!... „Mielule! N-auzi, băi?” Mielul înjunghiat. Cu sângele lui își însemnau ușile evreii roboți în Egipt. Ca să nu le fie ucizi fiii prim-născuți.

Am zăcut de friguri. De fâlcariță. De tuse măgărească. De sperietură. Mă încheștam, mă învinețeam. Tremuram. Mi-au deschis fălcile cu o coadă de lingură și mi-au turnat pe gât o fiertură de buruieni. Făcută de vrăjitoarea satului, care mă și moșise. Sânge de viperă. Și o picătură de venin. Diluată, strecurată. Inimă de șarpe. Vie. Botezat. A doua oară. Clandestin. Cu apă neînchepută de la nouă fântâni. „Te lepezi de Satana?” „Mă lepădă de Satana!” De trei ori la rând. Cică niște flăcări s-ar fi aprins pe morminte. Danga-danga clopotul legănat de vânt.

Puzderie de stele. Lună plină. Lumină ca ziua. Ați apucat să vedeți vreedată cum se face ziua dintr-o noapte luminată? Nu mă întrebați. Nu pot să vă spun. E ca și cum te-ai afla între doi Dumnezeui. Dar nu există decât unul. Singur.

Boca, boca, boca. Bocănit de copite pe podeaua de beton. Sună sinistru în toată biserică. Preotul iese din altar, cu antierul aruncat pe umeri. O făptură cum nu s-a mai văzut. Un fel de zebra verde, cu dungi albe ca niște oase atârinate. De parcă și-ar purta coastele pe dinafară. Șira roșie, un ciot de coadă fără păr de culoare șoricie. Coarne de berbec. Răsucite. Botul sângieru, ca de vampir. Părintele fuge din colț în colț. Arătarea după el. Se face ghem în strana regală. Făptura îl mășăie. Cu buzele mari. Cu dinții tari. Pe abdomen. Pe coaste. Pe ceafă. Pe obraji. Părintele râde cu lacrimi. Se gădilă. Plânge de frică. Fuge în altar. Arătarea după el. Amanta ghemuită sub masă. Nu apucase să se îmbrace. O nouă atracție pentru fiară. Clefete. O umple de spumă. „Pici, drace!” Dar droaie de drăcușori dau năvală. Despuiți. Negri. Smoliți. Sar. Fac tumbă. Orăcăie. Zbiară... Habar nu are părintele că suntem noi. Spovediții. Huliții. Găsisem în clopotniță bidoanele cu vopsele ale zugravorilor care renovau biserică. Și pictasem iapa popii. Și ne vopsisem și pe noi. Și popa a zăcut de friguri toată vara. Și amanta s-a măritat cu clopotarul...

Cântă greierii în iarbă. Cosașii. Lăcustele. Zboară libelulele. Fluturii. Ciocârliile. Taci, muză! De-ai fi femeie, ți-aș astupa gura cu gura mea. Nu mă fermeca! M-am întors în prima poveste... Sturionii călătoresc din mare spre izvoare. Să moară de unde au venit pe lume. (Nani, nani, puil mami! Vino știucă de mi-l

culcă. Vino somn de mi-l adormi. Vino pește de mi-l crește!) Mediul acvatic. Mama n-a putut să mă nască decât după ce au vârat-o într-o albie mare, umplută cu apă. Am venit pe lume ca pești. Ca mormolocii. Ca meduzele. Ca șerpii de mare.

Mielule! Ce de miei are satul meu... Mielul Ciutului, mielul Opăritului, mielul de la gărlă, mielul Catrinii, mielul de găoză. Căcărează brează.

Uite-l pe mielu' ăluia de-i mușcase porcul o ureche când l-a tăvălit în troacă unde-l lăsase mama lui, la umbra salcâmului. După ce îi dăduse să sugă și ea trecuse la meliță... „Unde-ai fost, Mielule?” „La pești, domnule!” „La cine, Mielule?” „La Dida din Beleți, domnule!” „Cu cine, Mielule?” „Cu Neagu lui Răciu, domnule!” „De ce-l luași pe Neagu, Mielule?” „Că e bun de gură, domnule!” „Și ce dacă, Mielule!” „Să dea cu gura în aia mă-sii, domnule! Că așa ne-am tocmit.” „Și cum a fost, Mielule?” „Cum să fie, domnule! Am fost așteptați. În odaia mare, cu masa pusă. Și după ce Neagu băgă în el de sperie lumea, începu: Am mâncat, am băut, dar de ce am venit nu ne întrebați?” „Ce să vă întreb, o să spuneți dv.” „Am auzit că aveți o floare, mândră, mirositoare, care se ofilește, apa nu-i mai priete, aerul o otrăvește... Al nostru împărat a aflat, de unde a aflat, și am venit cu târnăcoape de argint ca să o scoatem din pământ și s-o mutăm în curtea palatului.” „Ia mai lasă, dumneata, vrăjeala... Vorba e că, mă, băiete, unde vrei s-o duci? Ai și tu o casă de cărămidă, odaie și tindă, învelită, tencuită...” Dar Neagu îi smulge vorba de pe buze: „Ce căsuță, bă, nene, e o casă frumoasă și mare de se întoarce după soare!” „Dar niște trăgători ai și matale?” Mielul iar n-apucă să deschidă gura, că se repede pețitorul: „Ce trăgători, bă, nene, niște boi de poți să faci leagăn între coarnele lor!” „Dar o vacuță de lapte?” Mielul vrea să zică o capră și o iadă. Dar Neagu n-are răbdare și sare: „Ce vacuță, bă, nene. I se târâște ugerul de pământ, rasă olandeză.” Mielul se face roșu ca racul, știa că poate să dea de dracu'. Însă Neagu de colo: „Dar ia să întorcem foaia, bă, nene, să vedem și fata!” „Uite-o, asta e, nu e oarbă, nu e chioară, nu e șchioapă, nu tușește, e vrednică, e cuminte, e ascultătoare!” „Dar ceva avere?” „Are, nu că n-are! O grămadă de perne umplute cu fulgi, de pe burtă de găină și de rață neopărite, are, nu că n-are! Două plăpumi, una de mătase, are, nu că n-are! Cu lână dărăcită de mână ei, are, nu că n-are! Patru velințe, cinci macate, cergă și de toate, are, nu că n-are!” Dar Neagu își sfredelește tâmplele cu degetul. Își freacă nasul. „Ia stai, bă, nene, ne iei de proști? Poate să aibă și stele pe cer, dacă n-are nucă, la ce dracu' am mai venit?” „Ești nebun, cum de n-are?” „Dumneata ai spus că are toale și cutare, numai nucă n-are. Dacă are, s-o vedem!” „Cum de îndrăznești? Eu, că-i sunt tată, nu i-o văd niciodată!” „Dacă nu ne-o arată, n-ai decât s-o ții nemăritată.”

Până la urmă bărbatul se urnește de unde înțepene. Îi înfige mâna în piept. Dar se potolește și se întoarce să se răstească la nevastă: „Ia, fă, fata și treci cu ea în tindă! Că n-o mânca-o!” Zis și făcut. Ascunși după puțină, mama ridică fusta fetei. „Hei, vezi că are?” „N-o fi o păcăleală? Mă lași s-o pipăi?” De emoție, fata îi scapă în palmă. „Asta poartă noroc”, zice Neagu. Duce mâna la nas și trase pe nări, apoi o șterse pe pantaloni. Și strigă de acolo: „Mielule, să ai tu sculă cât îi trebuie!...” După care mai ciocniră câte un pahar, în picioare, în jurul mesei. Și după ce bărbatul șușoti cu muierea, ce zice: „Ia să vedem și noi, acum!” Mielul încercă să se împotrivescă, îi făcu vânt în tindă. Sfioase, femeile priveau pe ușa crăpată. Și aveau ce vedea. Numai că întotdeauna se mai ivește câte ceva care să strice înțelegerea. „Măi, neică, începe viitorul socru, toate bune, dar băiatul mi se pare cam tăcut, cam sfios, parcă ar fi mut...” „Ce tăcut, mă, nene? Ce sfios? Ce mut?... E prost, bă, e prost de tot, făcut grămadă! A căzut în cap când era copil! Și-a scos certificat de handicap! Stă la ușa bisericii cu mâna întinsă. La pomană.” Bărbatul rămâne buimac. Dar femeia găsește în ea destulă tărie: „Afară!” Sar câinii pe ei. Mielul se apără cu căciula. Încalcă pe biciclete și se duc. Fata rămâne într-un colț. „Lasă, fă, fusta în jos!” Mielul merge cotit, din șant în șant, de parcă ar fi beat; Neagu pedalează egal și râde înfundat.

Furcărie. Odaia plină. Nu-mi găsesc locul. Mă simt băgat în seamă. Nu mai sunt un copil. Îmi mijeste mustața. Mi se schimbă vocea. Vârsta când începe să-ți miroase a fuste. Nu-mi miroase a nimic. Fetele de la țară s-au mai civilizat. Chiar dacă umblă desculțe, se spală pe picioare. Și pe unde mai trebuie. Cică ar fi timpul să... Să ce? Știam cum se face! Taurii, armăsarii, măgarii, vierii, berbecii, țapii... N-am încercat... Nu m-a interesat... Mi se pare prea complicat... „Hai, lelică, până-n tindă! Să-ți spun ceva!” Toți se uită în altă parte. Dar am bănuiala că pun ceva la cale. Fata insistă. Mă ia de mână. „Hai, lelică!” Nu e decât un vreo trei ani mai mare. Dar noi,

la țară, învățăm să ne respectăm: nene, nenică, lele, lelică, țafă, dadă... „Hai, lelică!” Împlinită. Sâni rotunzi sub ie. Îi răd ochii. Buzele, o ispită. Și mă roagă cu o voce atât de caldă. Până când unuia i-a sărit țandăra: „Bă, tu ești de mămăligă, îți curge zer în sânge?”

Ușa scârțâie în urma noastră. Parcă trec pragul în altă lume. Gândul care mi se furizează în minte este că știu ce se va întâmpla. Măcar să fi fost la alegerea mea. Și altundeva... O puțină de varză care miroase a murături. Funii de ceapă atârinate pe perete. Două picioare de porc spânzurate și o căpățână. Cârnați pe sfoară. Rufe puse la uscat. O vatră nemăturată sub o gură de horn. Măine nu voi mai fi cum am fost... Adio, copilăria mea!... Mă ia cu răcoare. Că nădușeli. Dar, răbdare. Din asta nu se moare.

Credeam că mă țin tare. Tare ca piatra. Ca de fier. Ca de oțel. „Hai, lelică!” Desculță. Se urcă pe etaje mele. Mănile pe umerii mei. Grea ca de plumb e tăcerea. Mi se face gol în minte. Îmi înțepenește limba în gură. Omușorul gâtului. Fii bărbat, băiete! Începe deodată să mi se învârtăască în țeastă crampeie de gând. Licurici apar și dispar. Față în față. Atât de aproape. Gleznele, fluierile picioarelor, genunchii, coapsele... Un nod fierbinte... Pântecul, pieptul, sânii... Un petec de cer deasupra hornului... Și o stea... Fata ridică mâinile. Parcă ar vrea s-o prindă în căușul palmelor. Și ar fi fost de ajuns să mă bage în boală. O iarnă și o vară. Dar mai era ceva. Fața mea! Mă dezmiardă. Mă mângâie. Parcă mă desenează. Cu niște degete pe care le-aș mânca. „Stai, lelică, stai așa!” Pe pipăite. Pe dibuite. Pe băjbăite. Fierb. Iau foc. Nu îndrăznesc să-mi vâr mâna undeva. Dar măcar un sărut... Întoarce capul... Nu se lasă... „Stai, cuminte, lelică!”

Aș vrea să-ți spun ceva memorabil. Care să facă această clipă nemuritoare. Ca la altar. Sau sub spânzurată. Și încerc să ghicesc o întrebare la care să pregătesc un răspuns de bălbăit. În sfârșit... Îmi prinde obraji în palme... Îi freacă buzele... A sosit momentul... Crucial. Simt că mă topec. „Ia spune, lelică...” Mi se oprește respirația... „Găinile voastre mai ouă?” Uluit. Zăpăcit. Amețit. Răspund automat: „Au înțărcat!” „Și cocoșul?” „Nu le mai calcă. I-a căzut creasta degerată!” Parcă atâtea așteptat. M-a luat de mână. M-a târât în odaie. Aia s-au pus pe râs. Se țineau de burtă. Se tăvăleau pe jos. Nu înțelegeam nimic. Până când unul s-a îndurat, a scos oglinda de la lampă și mi-a pus-o în față. Nu mă recunoșteam. Un cerc negru, în jurul gurii. Bărbia, vopsită. Obrajii, la fel. Nasul. Sprâncenele. Și două coarne încovoiate, pe frunte. Fusesem desenat. Decorat. Mascat. În prima mea oră de iubire. Cu funingine neagră de pe horn. Trecusem al doilea prag de inițiere.

Lelea. Lelica. Ne-am reintălnit peste câțiva ani. În fânar. Îngropați în fân. Se măritase. Dar poate că se simțea datoare pentru ce îmi făcuse. Sau pur și simplu i-a plăcut. Cică își iubea bărbatul. Nu o mai făcuse cu altul. Excepție pentru mine. Nu i-a fost ușor... Se lungise în pat. Lângă bărbat. Și-a ridicat fusta și i-a zis că „poți să pui mâna!” Și el, cam băut, s-a simțit fericit. Și a adormit. Dar când a început să sforăie femeia care atât aștepta, i-a pus în palmă peria de haine. Cu păr lung și moale. Și a venit la mine.

Când ne mai odihnim îmi povestește de alte persoane de pe atunci. Tudora lui Babaleta fusese lăsată de Gică al lui Petrică. Proces de adulter. Avocatul părții vătămate, stimulat cu trei piei de vulpe tăbăcite și lână de pe două oi, bașca plata în bani pe chitanță, obține aprobarea de la judecător să-i pună întrebări inculpatului. Și Gică răspunde fără frică: „Ai prins-o cu altul?” „Nu!” „O bănuiești?” „Doamne ferește!” „Ai auzit bârfe în sat?” „Niciodată!” „Face mâncare?” „Face!” „Spală rufe?” „Spală!” „Merg la biserică?” „Merg!” „Se pricepe la treburile casei și ale câmpului?” „Se pricepe!” „E rea de gură?” „Nu e rea deloc!” „Și atunci?” Gică tace. I s-a pus un nod în gât. „Vedeți că n-are motive?”, trage concluzia apărătorul. „Ba am, dar nu pot să spun.” „De ce?”, întreabă judecătorul. „De rușine!” „Haide, spune adevărul așa cum este! Instanța este obligată să te asculte. Și te obligă și pe dumneata să spui!” „Domnule judecător și onorată instanță, femeia mea...” „Spune!” „Femeia mea este...” „Nu te opri! Spune drept, pe neocolite. Altfel, te faci de vină! Poți să fii sancționat chiar cu închisoarea.” „Femeia mea...” „Ce avea? Ce nu avea?” „Femeia mea este... Rece!” „Cum adică?” „Uite-așa, undeva!” „Spune!” „În...” „În ce?” „În fundul p...dei, domnule judecător!” Grefierul rămâne cu gura căscată. Președintelui instanței este gata să-i scape limba pe gât. Avocatul sare ca ars: „Dovada! Dovada! Să ne arate dovada!” Ședința este amânată. Râde lumea toată.

Dar noi nu mai apucăm să ne distrăm. Iese ăla din casă, zdrăhonul ei cu peria în mână. Și înhață și o prăjină...

Cântă greierii în iarbă. Cosașii. Lăcustele. Zboară libelulele. Fluturii. Ciocârliile. Taci, muză! De-ai fi femeie, ți-aș astupa gura cu gura mea. Nu mă fermeca! M-am întors în prima poveste... Sturionii călătoresc din mare spre izvoare. Să moară de unde au venit pe lume. (Nani, nani, puil mami! Vino știucă de mi-l culcă. Vino somn de mi-l adormi. Vino pește de mi-l crește!)

Ai mei lucrau la fabrică, eram prin '93, câștigau o grămadă de bani, pentru că la serviciu erau oameni muncitori și liniștiți, dar banii ăia erau pentru mine invizibili. De fapt, îi vedeam câteva secunde, apoi îi ascundeam de tata, îmi dădea mama teancuri numărate (mă rog, nici chiar teancuri, nu aveam trezorerie sub covor, dar nu am găsit alt cuvânt), după ce făcuse un plan de acțiune pe care mi-l spunea scurt...

proza

Primul lucru pe care îl fac atunci când știu că urmează să intru într-o casă e să-mi reprezint în minte bucătăria. Apropiindu-mă de sfântul lăcaș, nu mă interesează nici mărimea, nici luminozitatea ori apropierea de celelalte camere și nicidecum mirosul. Pentru mine, mirosul de cozonaci, pâine coaptă sau orice alte feluri de mâncare nu declanșează amintiri care să mă facă să retrăiesc vârste de aur și aș putea fi considerată ironică, dacă nu aș fi dat până acum dovadă că stăpânesc foarte bine legile memoriei. Aș mai putea fi sarcastică sau aș putea raționaliza plăcerea pe care o trăiesc, dar cel mai simplu îmi e să descriu.

În facultate, aveam un profesor pentru care psihicul era o sală de spectacole, cu multe scaune așezate în poziții și la distanțe diferite față de o linie care trasa aducerea în conștient. Scopul era ca scaunul să ajungă la lumină, să treacă granița, dar unele scaune toceau atât de mult podeaua, devenind șchioape, că nu erau deloc atractive pentru un spectator, resemnându-se cu întunericul. Singurul contact pe care îl aveau era cu o forță invizibilă care le ducea tot mai în spate, necitindu-le gândurile cele dintâi. Unele scaune păreau aduse din alte săli, din alte teatre, potrivitându-se cu decorul doar în măsura în care psihicul nu dă doi bani pe cel care îl poartă. Mă așezam mereu la cursurile astea în prima bancă, dar nu pentru că eram eu tocilară, ci pentru că amicul meu, auzul, începea să mă trădeze. În ultimii ani, auzul îmi e din ce în ce mai slab, trimestrial îmi țiuie timpanul și torn apă oxigenată în el, până sfârâie cum sfârâie oul care se prăjește în ulei încins. Nu există litere care să descrie sunetul pe care îl scoate, poc-poc e un căcat pe lângă secundarul de ftiu! ftiu! pe care îl simt. Dacă ești lângă mine, nu auzi nimic și mă bucur că artificiile astea le știu doar eu, pentru că e un fel de intimitate care s-a instaurat, demult, între noi, dar în care nu am fost dintotdeauna singuri.

Între mine, timpan și bucătărie e un triunghi mai pervers decât cel conjugal, pentru că nu duce nici la divorț, nici la sex în grup. Mama a trântit un scaun, iar eu, din camera cealaltă, am auzit mai întâi târș! târș! pe linoleum, ca și cum în timpanul meu erau șine pe care deraiase un tren. Nu, nu un tren de viteză, cât timp am stat în Franța, am refuzat toate ofertele la TGV, nu despre a ajunge repede e vorba. Am auzit un zgomot prelung, mai întâi ascuțit, apoi târăgănat și așa fi țipat, dacă nu aș fi fost curajoasă, așa că am sărit brusc în picioare, ca și cum m-aș fi scuturat de un gândac care urca pe mine. De un gândac oarecare, nu de o urechelniță, că nu-mi place numele asta de insectă care mă face să mă gândesc la o șurubelniță. Pentru mine, orice zgomot e o numire, iar atunci scârțâitul ăsta știam că venea din bucătăria unui apartament cu două camere de la etajul unu al blocului de lângă unitatea militară, adică venea exact din bucătăria apartamentului în care locuiam eu împreună cu familia mea. Nu mi-a plăcut niciodată să spun unde stau, pentru că îmi imaginam că, dacă ar fi un război, aș vedea pregătirile care se fac. Mi-e silă de pregătiri, nu de eveniment; când o să mă mărit, vreau să îmi găsesc un soț cărui să-i placă suficient de mult rolul de mireasă încât să se ocupe el de tot, să-mi aleagă rochia pe care ar purta-o el și să mă lase dracu' în pace cu nunta lui cu tot! Eu nu m-am visat în copilărie nici prințesă, nici mireasă. Nu aveam loc pentru astfel de imagini în mintea mea și nici timp.

Pe atunci, doamna învățătoare mă umilea teribil cu note mici și jigniri pe care i le întorceam înzecit în sine mea. O uram, o drăcuim și o înjuram cum auzeam că se înjură mama cu tata, parte în parte, fără să conteze că fetele vorbesc frumos, eu nu eram nici fată, nici copil. Orice categorie se topește atunci când vine vorba despre părinții mei, ca și identitatea de sex-rol, de altfel, iar în mintea mea nu ajung decât imagini. Pe drumul pe care-l mergeam întorcându-mă de la școală, îi vedeam pe ei, în

Bucătăria

fracțiuni de secundă, în prima răsând, în a doua certându-se, în a treia înroșindu-se la față, în a patra țipând, fiind toți trei de acord că un film mut se montează în 60 de secunde. Când am auzit scârțâitul de care vorbeam am trăit pe speed secundarul ăsta de imagini. De aici începea totul; de aici începeau umilințele învățătoarei și înjurăturile mele, sfârâitul din ureche și săritul în picioare.

Ai mei lucrau la fabrică, eram prin '93, câștigau o grămadă de bani, pentru că la serviciu erau oameni muncitori și liniștiți, dar banii ăia erau pentru mine invizibili. De fapt, îi vedeam câteva secunde, apoi îi ascundeam de tata, îmi dădea mama teancuri numărate (mă rog, nici chiar teancuri, nu aveam trezorerie sub covor, dar nu am găsit alt cuvânt), după ce făcuse un plan de acțiune pe care mi-l spunea scurt:

- Pe ăștia îi bagi acolo, cu ăștia te duci dincolo, pe ăștia îi pui sub ăla, pe ăștia îi lași deasupra, pe ăla... ca și cum mama ar fi lucrat la unitatea militară lângă care locuiam. Știa toate cotloanele casei, iar asta nu pentru că apartamentul era mic sau pentru că, atunci când făcea curățenie generală, era atentă la orice milimetru, ci pentru că, dacă nu le-ar fi știut, nu am fi avut ce mânca. Când lua salariul, tata nu venea direct acasă, rămânea la restaurantul de lângă unitate, de unde nu se mai întorcea decât a doua zi dimineața, când se întâlnea cu mama pe drum. El venea acasă, mort de beat, dar suficient de viu cât s-o recunoască, iar ea pleca la serviciu. Deși lucrau în schimburi, amândoi, nu știu cum se făcea că tata lua banii numai când era schimbul 1, iar a doua zi intra în schimbul 3 la ora 23, așa că avea timp să își revină după beție. Se mai întorcea acasă cam cu jumătate din bani, dacă aveam noroc să nu fie prea mulți tineri în restaurant cărora tata să le plătească întreaga consumație, că, deh, tata avusese un băiat care îi murise, pentru care trebuia să bea toata lumea, de parcă Cristi spusese că vrea alcool pe lumea cealaltă. Am înțeles de atunci că, oricâte lucruri ai avea, dacă le dai altora, le pierzi și probabil că și mama avea acest crez, de vreme ce îi chibzuim noi banii tatei.

După ce terminam orele și mă întorceam de la școală, cât mama era la serviciu, iar tata dormea, după recenta noapte de beție, aveam ordin să păzesc ascunzătorile banilor ca pe tezaurul național. Până nu se întorcea ea, nu puteam să îmi fac temele, stăteam pe marginea patului, ore întregi și, atunci când întârzia, o uram și pe ea ca pe doamna învățătoare, drăcuind-o în același fel. Eu nu mințeam, în general, dar aici era un caz special căruiam nu puteam să-i zic „pas” doar pentru că așa îmi plăcea mie să fiu, ca tata, nemincinoasă. Am mai spus, eram curajoasă, nu tremuram, dar nu puteam face altceva, stăteam acolo, să știu că nu pleacă banii de la locul lor. Nu mă temeam că i-ar găsi tata, el dormea dus în toate lumile posibile, ci că ar putea, cumva, să se evapore banii, să plece pur și simplu de la locul lor. Apoi, când venea mama, îi număra, înjurând și ea, întrebându-se cât dracu' a putut bărbatu-său să bea, dar fără să încurce distribuția în teancurile strategice, care să încapă oriunde. Îmi părea rău că sunt de partea mamei, dar nu aveam încotro, jur! Mama umplea frigiderul cu mâncare, plătea facturile din banii ăia furați, în timp ce tata, înțelegeam prea bine, era nesimțit pentru că nu se gândea niciodată la noi. Așa spunea mama, iar eu nu răspundeam ca să nu simt că am făcut de două ori pact cu diavolul, dar în mintea mea îi ziceam foarte multe de dulce tatălui. Când mama aducea vorba, înainte de bătaie, despre banii pe care îi bea, tata se grăbea să invoce textul legat de moartea băiatului, de care deveneam tot mai sătulă. Zi de zi, mi se umplea paharul pe care scria cu majuscule A MURIT CRISTI și îi ziceam și lui câteva, în gând, că s-a găsit el mare deștept să moară repede, dar apoi îmi aminteam ce îmi povestea bunica despre moartea lui și mă apucau nervii doar pe tata. Îmi venea să îi zic să mă lase dracu'

în pace cu băutura lui, că mie nu-mi place să fiu paznic la bani! nu aveam curaj să-i spun că m-am săturat până peste cap de Cristi, că, deh, era taică-său și știam că îl iubise, dar puteam să cred că pe mine mă iubește mai puțin, dacă nu se gândește niciodată la mine când bea.

În ziua despre care povestesc, când plecase la serviciu, la 14.30, tata mă avertizase în ușă (mergeam mereu să închid în urma lor, lor nu le plăcea să închidă singuri ușile):

- Irinucă, să ai, tati, grijă de mă-ta, să nu facă, naiba, ceva... iar acel ceva pe care ar fi putut mama să-l facă a declanșat secundarul de imagini, legat fiind de data asta de teancul de pastile pe care le aveam în mobilă. Mama numea bar locul în care se afla depozitul nostru de pastile, era un sertar întors invers, cum ar veni, care nu se deschidea în afară, ci oarecum înăuntru, adică ușa tot în afară ieșea, dar intrai tu înăuntru, nu stăteai ca un musafir în fața ușii. Oricum, nu i-am răspuns tatălui în cuvinte la îndemn, ci în ochi, care, verbalizând, i-ar fi zis scurt: hai, mă, lasă-mă naiba cu prostiile pe care le ai în cap, că văd eu ce fac!

Și, până să văd, am auzit scaunul ăla căzut, iar secundarul a început cu aceleași imagini, continuând cu barul plin de flacoane și de pastile în hârtie albă pe care scria cu albastru numele medicamentului, pentru a se termina cu închisul ușii de la intrare. Îmi făceam temele în dormitor și, cum dintr-odată am auzit scârțâitul ăsta folosit în filmele de groază atunci când se deschid uși în case părăsite, noaptea, am tras, din sperietură, câteva linii haotice pe caiet.

- Să o ia dracu' pe doamna, că ea nu știe cum trăiesc eu cu ăștia acasă!, mi-am zis, convinsă fiind să renunț la școală din ziua următoare, ghicind umilințele cărora urma să le fac față, când doamna învățătoare îmi va arunca din nou caietul pe jos, numindu-mă proastă la cap, pentru că nici acum nu sunt în stare să scriu corect. Știam că o să mă aplec după el, cum m-aș fi aplecat și după scaunul din bucătărie, așa că m-am scuturat de imagine ca de gândacul de care spuneam, care avea corpul împărțit în două părți egale. Jumătate din crusta scârboasă a gănganiei erau părinții mei, iar cealaltă jumătate luase chipul doamnei învățătoare. Îmi era tot mai clar că mă săturasem de toți și nu voiam decât să scap de ei. Dar cum auzeam pași grei pe linoleum, era sigur că mama se trezise, știind că tata plecase și nu mai aveam timp să omor nicio gănganie. Ogarul își făcea temele în camera de lângă și se gândea rapid cum să intervină, pentru că mama lui era ne bună, jura pentru ne bunie ei! De ce dracu' m-a mai făcut dacă tot nu se gândește la mine, mă-ntrebam cu ură, cu atât de multă ură încât aș fi vrut să o spulber din ochi. Dar mama nu avea timp să răspundă la întrebări puse în gând și nici eu nu stăteam să caut răspunsuri. Mă scuturasem, ce mai rămânea? Pastilele erau la mobila din camera mea, ori ea pe la mine prin cameră nu trecuse. Poate știa că tata mă avertizase și se pregătise dinainte, poate avea ceva ascuns în sufragerie, ceva care să separe și lumea de viață, și copilăria de maturitate și asta încercam să depistez din spatele ușii din dormitor. Cu câteva săptămâni înainte, nu venise acasă de la schimbul 2. De obicei, pe la 23:30 era acasă, dar de data asta se făcuse 24 noaptea și mama nu mai ajunsese acasă. Tata mi-a zis sec, dar lungind puțin cuvintele ca și cum i-ar fi fost frică se le împlinesc:

- Irinucă, mă-ta o fi făcut naiba vreo prostie... iar eu înțelegeam prostia diferit de cea de care spunea doamna învățătoare că dau dovadă. Ah! Ce aș mai fi pocnit-o pe doamna! Cum își învinețeau ai mei ochii unul altuia... așa aș fi bătut-o! dar, indiferent de violența scenelor de care mă vedeam eu în stare, mama tot nu se întorcea de la lucru.

Era târziu și mi se închideau ochii de somn, iar ziua următoare știam că mă duc la școală, tata nu ar fi acceptat să lipsesc nici dacă aș fi reușit să rămân trează toată noaptea, cât să o bărfim

împreună pe mama. Pentru tata, școala era școală, cu toate că nu se interesa de notele mele și nici nu mă ajuta la lecții. Părinții mei, ca orice părinți de elevi de la noi din cartier, habar n-aveau cât de grea era cartea, pentru că educația formală nu fusese punctul lor forte, dar așteptau de la mine note mari. Așa că atunci, târziu, fără să se gândească la cum voi trăi eu a doua zi, tata mi-a spus că vrea să meargă la poliție, rugându-mă să-l însoțesc, să nu creadă aia că i-a făcut el ceva mamei. Urma să spun și eu, chiar dacă nu mă întreba nimeni, că ea nu s-a întors de la lucru, noi știam că terminase programul, vecinele care lucrau cu ea la fabrică veniseră acasă, le văzusem noi intrând în bloc, doar mama lipsea.

Am mers, era frig în mai în Câmpia Română, îl țineam pe tata de mână, fără să vorbim. Mă simțeam mare, eu nu am fost niciodată copil, eu m-am născut mare, doar că sunt mică de înălțime. Aveam aceeași înfățișare pe care am mai descris-o, cu părul lung, până la fund, prins în coadă cu același tip de fundă roșie pe sub baticuț. Era mama nebună, dar mă îmbrăca frumos și, în luminile stâlpilor de pe marginea străzii, îmi imaginam cât de frumos ar fi să trecem pe acasă pe la verișoara mea, Gabriela, să îi iau păpușa. Adică să îi fur ultima păpușă pe care i-o cumpărase maică-sa de ziua ei, pentru că ea era mică, avea 2 ani și nu știa să se joace cu păpușile; începuse deja să-i încurce părul, era păcat să o strice de vreme ce eu m-aș fi jucat cu grija. Aș fi ieșit cu păpușa pe afară și, în joaca mea cu fetele din fața blocului, aș fi făcut schimb de haine, le-aș fi coafat pe toate la fel și știu că e urât să furi, dar tot i-aș fi luat-o! Îi mai furasem odată o mașinuță, iar tata m-a certat că fur, în primul rând, și că fur de la rude, în al doilea rând. Dar îmi trecuse supărarea pe el, din stâlp în stâlp, vedeam însă alte jocuri în lumini, iar când mai trecea câte o mașină îmi aminteam că mai e puțin și ajungem; și că mai e mai mult, dar tot puțin până se face mâine și merg la școală.

Tata a vorbit la ghișeu cu un domn căruia subiectul i s-a părut așa interesant, încât a tras ușița care era, de fapt, o fereastră și a ieșit în hol, să ceară mai multe detalii. Mă uitam în jur făcând ochii cât de mari puteam, mă cam dureau tâmpile, pentru că mă concentram și încercam să nu clilesc, dar nu puteam da înapoi. Venisem cu tata și urma să vorbesc cu domnul polițist, probabil, dar la poliție nu ajunge oricine și voiam să țin minte cum e acolo. Domnul, după ce s-a uitat suspicios la tata, în urma unui răspuns care se referea la cât de bine se înțelegeau ei ca soți, s-a aplecat la înălțimea mea și m-a luat de mână. La genunchi i se întinse materialul pantalonilor albaștri de ziceai că are să crape, lucea, lucea și nu îmi puteam lua ochii de la el, dar era așa gras că făceam ture de la genunchi la fața uriașă, la gușa cât pumnul meu și mi se făcea cumplit de frică. O uram pe mama, pentru că îmi era frig, din cauza ei ajunsesem la poliție noaptea, iar eu mă mai duceam și la școală a doua zi dimineată! și tot din cauza ei dădusem de matahala asta de om, care pusese mâna atât de hotărât pe umărul meu stâng că mă dezchilibrase și stăteam cu dreptul mult mai sus decât cu stângul. În fața organului polițienesc, aveam umeri inegali, deși nu era prima oară când stăteam atât de aproape de un polițist, dar era prima dată când mi se puneau întrebări:

- Ia spune-i tu lu' nenea... tati o mai bate pe mami?

- ... păi, dacă e proastă! am răspuns tare, scuturându-mă și de frică, și de greutatea lui, ceea ce l-a făcut pe polițist să se ridice și să dea mâna cu tata.

- Bravo, domn'e! Mai rar copil ca al dumitale! a spus mândru, încântat de parcă aș fi zis ceva de soția lui, iar tata avea să rămână cu imaginea asta ani de zile, o imagine pe care ține să mi-o scoată în față cum scoate psihicul scaunele acelea de care aminteam.

Am plecat acasă tăcuți, dar bucuroși, amândoi parcă zâmbind; la întoarcere, mă simțeam și mai mare decât la dus, iar stâlpii pe care îi luam înapoi nu mă mai făceau să mă gândesc la păpuși, ci la înălțimi.

Mama pesemne că a apărut, dacă am ajuns să povestesc despre scaunul căzut în bucătărie. Ne

explicase că, pe când noi ne pusesem întrebări și ajunseserăm la poliție, ea o vizitase pe sora mea, Andreea, care era la bunici în acea perioadă. Părinții mamei locuiau aproape de fabrica ei (aproape, dar nu mai aproape decât era de unitatea militară), iar tata o lăsase în pace, nu mai avusese chef de ceartă cu ea.

În fine, ce fusese, trecuse, important era ce urma să fie după ce o auzisem mergând apăsător spre bucătărie. Între camere, aveam un hol mic, așa că am ajuns într-o clipită în bucătărie. Am rămas în ușă, aveam stiloul în mână, pentru că nu putusem să-l las jos, ceva mi-l lipse strâns de degete, devenind partea care-mi lipsea dintotdeauna din ele. O priveam din hol și aveam planul făcut. Dacă m-ar fi enervat și îmi dădeam seama că vrea să mă omoare, aș fi băgat penița în ea, ca să o omor eu prima! La câțiva pași distanță fizică, mama se aplecase peste chiuvetă, purtând doar o pereche de chiloți, ceea ce mă convingea că e bine inclusă în categoria celor care nu cuvântă pentru că sunt nebuni cu acte. Nu cunoșteam eu treburile de oameni mari legate de acte, dar tata așa îi zicea, iar eu îl credeam. Știam însă de cutia mare, de la niște adidași de-ai tatălui, pe care o țineam închisă într-un dulap, în care se afla un plic alb unde tata spusese că sunt actele noastre, ale fiecăruia, pe care nu trebuie să le vadă lumea care îți intră în casă și îmi dădusem seama că acolo sunt și actele mamei, certificatul de naștere și certificatul de nebunie, că doar nu putea să le pună în ramă și să le urce pe pereți! lumea se uită la tablouri și ce te faci dacă lumea află că mama e nebună? Ce te faci? La acte, însă, dacă sunt bine ascunse, nu ajungea nimeni, doar noi doi îi știam secretul mamei și de asta mă enerva și mai mult când trebuia să fac alianță cu ea și să pitească banii. Păi, dacă ea era nebună, nu putea oricând să creadă că fur eu banii și să-mi dea în cap? Sau să mă scoată furcioasă în fața tatei și să-i spună că m-a văzut cum îi furam banii din buznamele pantalonilor lăsați în cuier, așa cum o văzusem eu pe ea făcând? bine, știam că tata e deștept și își dădea seama că eram scundă și nu ajungeam la cuierul din baie, unde săream ca să pot lua prosopul din cui, dar mai știi unde se putea ajungea? Tocmai de asta mă enerva mult și tata, dintre ei doi, nu era niciunul mai breaz, nu știam cu cine să țin, pe cine să iubesc, așa că mă dădeam după care avea mai multă dreptate atunci când trebuia repede să aleg. Dacă tata era beat și se bătea cu mama, o iubeam mai mult pe mama și îmi părea rău că i se făceau ochii culoarea vinetelor înainte să le faci salată. Dacă mama începea să spună că se duce să se culce în Olt, îl iubeam mai mult pe tata, că era la fel de terorizat ca și mine de ce spunea nebuna și până și eu i-aș fi deschis ușa să plece naiba mai repede, darămite tata. Apoi, când era vorba de școală, amândoi mă enervau la fel de mult, că niciunul nu înțelegea că eu nu pot să scriu sau să citesc, dacă sunt atentă la pumnii și palmele lor care se aud ca atunci când pregătești șnițele și dai în carne cu ciocanul ăla de bucătărie.

Când am văzut-o încercând să găsească un drum care să ajungă pe lumea cealaltă fără să fie necesar să treacă pe la Olt, m-am gândit să nu fac gălăgie, dar m-a prins și s-a uitat la mine cu niște ochi atât de tulburi care mi se părea că i se duc în sus; avea spume de-a stânga și de-a dreapta buzelor, cum face apa atunci când fierbi cartofi în ea și ducea spre gură, foarte încet, parcă temându-se să nu rupă aerul, pumnul plin cu pastile. Trebuia, trebuia să fac ceva, din ochi îi explicasem tatălui, că mă voi descurca, pentru că altfel, dacă nu era el la mijloc, aș fi lăsat-o să înghită ce voia, fără să plec însă din ușă. Aș fi rămas acolo, privind-o, dar pentru că tata mă însărcinase cu ordinea în casă și nu puteam să-l las baltă, trebuia să acționez. M-am smucit din planuri și i-am dat cu putere cu palma peste pumnul ei strâns, iar pastilele au scăpat mai toate pe jos. Mi-a zis ceva, m-a drăcuit, dar nicio înjurătură nu conta, eu o făceam pe ea în gând albie de porci și nu-mi părea rău. M-a și lovit, mi-a dat cu cealaltă palmă pe spate cu o greutate pe care nu am mai dus-o nici în rucsacul pe care îl iau mereu ca bagaj de mână în avion pe care m-am ascuns după perete ca să văd ce face. Dar

nebulia nu o și prostise, pentru că am văzut-o aplecându-se după fructul crezut de mine oprit, iar în urechea stângă mi-au explodat proiectilele cele mai puternice din univers pe care nici măcar nu știu cum să le numesc. Eram toată o dinamită, fiecare organ explodându-mi cu puterea bombelor folosite la atentatele sinucigașe din Orient. Mi se declanșase secundarul și auzeam în

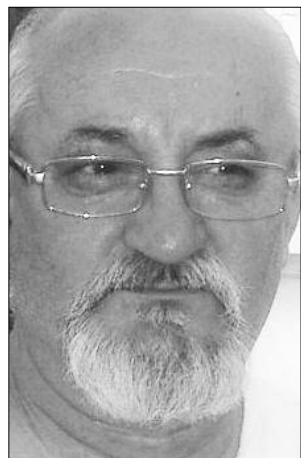
loc de tic-tac, tic-tac, printre explozii și sfârșituri, „dacă ești deșteaptă, o salvezi, dacă ești deșteaptă, o salvezi, dacă ești deșteaptă, o salvezi”. Fără să renunț la stiloul, am prins covorul pe care erau căzute pastilele și care nu traversa bucătăria decât prin mijloc și l-am ridicat, ca și cum l-aș fi scuturat de firimituri. Era greu, iar picioarele mamei care stătea exact în mijlocul bucătăriei opreau vântul pe care îl făceam, anemic, dar nu mă opream, nu, nu aveam cum, „dacă ești deșteaptă, o salvezi, dacă ești deșteaptă, o salvezi, dacă ești deșteaptă, o salvezi...”, asta auzeam, asta vedeam, ea era decor în lupta mea, nu inamic, nu mamă. Spunea ceva, iar eu mă gândeam cum ar fi să mă vadă doamna învățătoare, să înțeleagă că eu nu sunt proastă, doar că nu sunt singură în casă!

Orice ar fi zis mama, pastilele nu puteau să nu intre sub mobilă, ea avea putere când se certa cu tata, nu și când se puneau cu mine. Pe linoleum, scaunul nu mai scârțâia, se lungise la pământ dinainte să ajung eu în bucătărie. Am fugit la mine în cameră și m-am întors cu spatele la ușă, barând-o și auzindu-mi bătăile inimii ca și cum cord ai avea în tot corpul, nu doar în piept. Tum! tum! trecea artileria de geniu pe la mine prin trup, tum, tum, tum! Dacă nebuna voia să vină după mine să mă omoare (tum! tum!), ar fi reușit, că nebunii au puteri supranaturale (tum! tum!), ei chiar văd cai verzi pe pereți și stele pe cer, ziua (tum! tum!), dar măcar să îi fie greu să deschidă ușa (tum! tum!), mă gândeam. Plus că aveam stiloul încă în mână, i-aș fi băgat penița în inimă și sigur aș fi potolit-o, dar nu a avut curaj să vină la mine, că știa cu cine se pune (tum).

S-a dus la ea în cameră, s-a întins la fel de dezbrăcată și a adormit. Deschisese ușa să fiu sigură că o aud respirând și mersesem până în hol (tum! tum!). Dormea dușă, cred că o obosise lupta noastră, așa că am mers până mai aproape de ea, să văd dacă mai respiră (tum! tum! tum!). Mi-a fost puțin frică, recunosc, îmi era teamă că o să sară la gâtul meu, urlând, că i se va lungi fața de atâtea țipete și că mă va împroșca cu balele care îi vor apărea. Am stat o vreme lângă ea (tum! tum!), mi-era frică (tum! tum!), dar voiam să mă asigur că respiră, văzusem că respira (tum! tum!), dar dacă nu văzusem bine (tum! tum! tum!)? Respira, așa că am plecat în camera mea, unde aveam căcaturile alea de teme pentru la școală de terminat. Mi-a fost însă frică să nu cumva să sară în spatele meu și să mă strângă de gât pe la spate, că atunci m-ar fi luat prin surprindere și nu aș mai fi avut putere să mă întorc să-i bag stiloul în inimă, aș fi nimerit eventual în picior, ceea ce nu mă ajuta, evident, că mă strângea de gât pe loc, nu avea nevoie să fugă cu mine prin casă. Așa că am traversat holul cu spatele, fără să o pierd din ochi și din secundar.

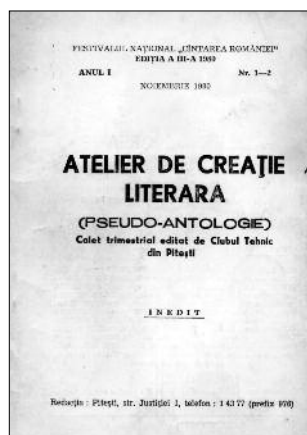
Ai mei lucrau la fabrică, eram prin '93, câștigau o grămadă de bani, pentru că la serviciu erau oameni muncitori și liniștiți, dar banii ăia erau pentru mine invizibili. De fapt, îi vedeam câteva secunde, apoi îi ascundeam de tata, îmi dădea mama teancuri numărate (mă rog, nici chiar teancuri, nu aveam trezorerie sub covor, dar nu am găsit alt cuvânt), după ce făcuse un plan de acțiune pe care mi-l spunea scurt:

Aurel Sibiceanu

...sarea și piperul ședințelor de cenaclu erau date de confruntările dintre Ilovici și Ion N. Voiculescu.

«Atelier de creație literară» realizat de Mihail Ilovici și Petre Mandu

Glorioșii ani ai ratării (XLVIII)

Mihail Ilovici - un domn cu borsalină și baston (2)

Studiul monografic al lui Ilovici, *Tineretea lui Camil Petrescu*, apărut în 1971, mă apropie de cel considerat părintele romanului românesc modern și în câteva luni citesc mai tot ce a scris acesta. Sunt foarte câștigat de piesa *Danton*, de *Teze și antiteze*, de *Notele zilnice*, editate de Mircea Zăciu în 1975. Grație lui Tită, cel ce semnează Titus Maxus, o cunosc pe una dintre surorile lui Ilovici, profesoară de franceză, fostă colegă a lui Cioran, la „Filosofie și litere”. Distinsa doamnă îl găzduia pe prietenul meu, într-o casă aflată pe strada Sf. Vineri, la nr. 13. Mi-amintesc că într-o zi, Tită îi spune, familiar, gazdei sale: „Mamă, colegul dumitale, Cioran, este mare, la Paris, a fost premiat de Academia Franceză, cum a fost premiat și Mircea Eliade.” Bătrâna doamnă, rămasă o banală profesoară de liceu, atunci pensionară, străină de tot ceea ce se petrecea în lumea culturală, ne privește pe amândoi și-l întreabă pe Tită: „Cine ți-a spus enormitatea asta?” „Păi, așa scriu revistele, așa se vorbește la Europa liberă...” Sora criticului zâmbește ironic și zice cu o scilfoseală care să-i facă îndoiala comică: „Șiiii tuuuu... îi crezi !” Am râs puțin apoi am tăcut. Aveam în față un om mutilat de comunism, un om educat, din generația de aur, și pierdut într-un cotidian ticăloșit de aparatul de propagandă, din acei ani.

Adesea se nimerea ca Ilovici să-și viziteze sora și dacă-l găsea pe Tită acolo, acesta din urmă pleca de acasă, o oră, două. Criticul nu-l „înghițea” pe amicul meu, îl considera ca fiind un golănaș, un tăietor de frunză la câini. Într-o zi, cu prilejul unei vizite, dl. Ilovici găsește în camera lui Tită câteva cărți de filosofie, printre care: *Critica rațiunii pure*, a lui Kant, *Metafizica* lui Aristotel și *Fenomenologia spiritului*, a lui Hegel. După ce privește cărțile, ridicând din sprânceană a îndoială și ironie, slobozind câte un „hm” apăsător, numai ce mi-l „ia în balon” pe amic: „Mai teermină dracu’ cu bravada, crezi că

băiatule...” Tită profită de uluiala lui Ilovici și adaugă: „Auzi, bre, dacă ai uitat, îți mai amintesc un fapt – Aristotel nici nu și-a numit cartea „Metafizica”, titlul i l-a dat primul editor al textelor, numitul Andronicos din Rhodos!” Amuțit de cele auzite, criticul a plecat fără să scoată un cuvânt. Peste câteva luni, Tită s-a mutat într-o garsonieră, proprietatea doamnei Ilovici. La scurtă vreme a sosit dl. Ilovici cu un meseriaș, care a făcut reparații și finisări în noua locuință a amicului meu. „Uite ce e, zice dl. Ilovici, dă-l dracu’ de serviciu’, nu-l mai căuta, ai vreme să muncești, căcălău, tu trebuie să studiezi, ai stofă de filosof! Lasă, că mâncare îți mai aduc și eu, și soru-mea, și maică-ta, te descurci tu. Musai să faci liceul, apoi <<filosofia>>.”

Din acea zi, relațiile celor doi au devenit altele – purtau discuții pe teme filosofice, de receptare, de estetică și critică literară etc. La unele discuții s-a nimerit să asist și chiar să particip cu plăcere. Profesorul era un ins plin de umor și scepticism de calitate, trecea de la o temă la alta fără să piardă discuțiile anterioare sau să lase nelămurit un subiect. Curioși din fire, dormici să cunoaștem atmosfera românească interbelică, de la unul care a trăit în ea, îl ispiteam cu întrebări de tot felul. Așa am aflat că lucrurile nu stăteau pe roze, cum le descria unii și alții, excesiv de nostalgici. Cu excepția școlii românești, care avea dascăli străluciți, restul dimensiunilor societății lăsa de dorit. Climatul politic era excesiv de polarizat, economic nu era chiar în regulă în societatea românească, fraudele de toate felurile erau la ordinea zilei, orașele se dezvoltau haotic, ignorând normele edilitare, zierele erau parșive, aproape toate fiind angajate politic, conțineau articole mai mereu stupide. Cărți străine nu prea se traduceau, se tălmăcea puțin și cel mai adesea prost, mecenatul era întâmplător și neorientat către activități cu adevărat necesare societății, educației și culturii. „Să vă fie clar, ne-a zis odată, se începuse bine după 1930, chiar foarte bine! Dacă după război nu venea lingoarea de comunism, azi am fi fost departe!”

Mulți tineri de atunci „au ținut aproape” de bătrânul profesor. Printre aceștia îi amintesc pe: George Cârstea, Ion Toma Ionescu, Nicolae Eremia, Ioan Vintilă Fintiş, Ion Durac, Marin Tudor, Eugen Pelin, precum și pe mai vârstnicii Ion Popa Argeșeanu, George Nițu, Nic Petrescu și Traian Gârduș. Erau și inși rău intenționați, care-l parazitau și consumau timpul fără rost, ori care colportau fel de fel de răutăți despre bătrânul profesor. La nici șase luni de când devenisem un apropiat al d-lui Ilovici, m-am trezit pe cap cu un ins care musai simțea nevoia să mă pună „în gardă” în legătură cu niște așa-zise blestemății, făcute de profesor, pe când era bibliotecar. Caracudă de cenaclu literar, cu ochii mereu neliniștiți, aflat mereu în preajma boemilor, a nonconformiștilor, când aceștia purtau „discuții mai delicate”, insul mi-a zis că Ilovici s-ar fi făcut vinovat un incendiu provocat în biblioteca lui Liviu Rebreanu, de la Valea Mare. Evident că așa ceva nu va fi fost cu puțință, din simplul motiv că dl. Ilovici îl prețuia pe Rebreanu. Repede mi-am dat seama că cineva are interesul să-l discrediteze pe bătrânul dascăl. I-am povestit toate astea și poetului Ion Cincă. Aflând de unde știu, acesta m-a rugat să nu dau crezare nemernicilor auzite, mi-a zis că totul nu poate fi decât manopera organelor de partid, care nu-i pot ierta lui Ilovici atitudinea dură față de Sadoveanu și alți corifei literari, susținători ai așa-zisului regim democratic, de după 23 august

1944, scopul fiind limitarea influenței pe care Ilovici o are asupra tineretului. Dosarul personal de urmărire mi-a demonstrat că acela care a colportat tărășenia cu incendiul era un vajnic colaborator al Securității. Acum șapte ani l-am reîntâlnit pe ins; nu-l mai văzusem din 1990, când, sub pretextul că este ziarist, făcea naveta între sediile P.N.Ț. și F.S.N. Am băut împreună câte o cafea, am discutat chestiuni convenționale și ne-am despărțit ca doi simpli cunoscuți. Am aflat că un an mai târziu și-a luat zilele, dintr-un motiv pe care nu-l cunosc.

Așa cum am spus în partea întâi, sarea și piperul ședințelor de cenaclu erau date de confruntările dintre Ilovici și Ion N. Voiculescu. Acesta din urmă era mai tânăr cu 10 ani decât Ilovici și soarta nu-l răsfațase. În adolescență suferise o intervenție chirurgicală, pentru îndreptarea unui defect la maxilarul superior, pricină din care vorbea graseind, ori bălbăit, mai ales când era iritat. Fiu de ceferist, origine pe care o pomenea mai mereu, în tinerețe dl. Jean, cum îi spuneau intimii, fusese membru PNȚ și redactor la ziarul *Dreptatea*, fapt pentru care a fost mai mereu prigonit. Înclin să cred că opreliști de tot felul i-au oțărât sufletul. Cei mai în etate știu că o carte de poezie, a profesorului, i-a fost scoasă din planul editorial, știu că a fost publicat rar în reviste literare. Abia în anul 1970 reușește să-și pună numele pe o antologie de poezie, publicată de „Editura Didactică și Pedagogică”, intitulată *Poezia evocată de poezi*, pe coperta unu având o splendidă reproducere a unei picturi de Tonitza, meritul profesorului fiind doar acela de a selecta autorii și poeziile. În însemnările făcute de mine, sporadic, de-a lungul timpului, am dat peste una care ilustrează relația dintre Ilovici și Voiculescu, cu prilejul unei lecturi publice, susținută de un mecanic de locomotivă, cultivat și cu talent, un ins cu spirit proletar, dar dezamăgit până la revoltă, despre care voi scrie mai pe larg, altădată. Mai jos reproduc rezumatul unei zile, așa cum l-am făcut acum 30 de ani.

Joi, 27 mai 1982, Înălțarea Domnului, sau Ispasul. Bunica îmi spunea că, din 1920 și până în 1948, de Ispas se sărbătorea „Ziua Eroilor”. 6,30 – 14,30 la serviciu, greutăți multe, colegi răi. 16-17,30 – discuții cu V(oinescu). H 18 – cenaclu. A citit I. M. Spiridoneanu. V(oiculescu) sare pe el. Evident că nu uită să spună că este băiat de „cheferist” înainte de a-l desființa critic. Parțial are dreptate. Poezie cu multe șopârle sociale și politice. Mi-au plăcut, dar este departe de frumusețea fabulelor explicite ale lui Ecovoiu. În final ia cuvântul M. I(lovici). Gesturi largi, argumente pertinente, ca de obicei amintește de perioada interbelică, de fronda lui Geo Bogza, M. R. Paraschivescu etc. I(lovici) încheie atingându-l, indirect, pe Jean V(oiculescu): „Deși s-au spus aberații despre S(piridoneanu), și nu numai despre el, am avut bunăvoința de a nu face pe nimeni tâmpit. Să se consemneze asta!” Răsete. J. V. bombăne, bălbăindu-se, semn că e nervos: „Să se consemneze că pe aici a vorbit și o persoană care are tot atâta minte cât are și bastonul ei!” Răsete generale! După cenaclu, merg la restaurant. Beau cu măsură și vorbesc doar cu Cincă. Acasă la ora 23, târziu!!! Reproșuri conjugale, termin de citit *Moartea lui Virgiliu*, de Herman Broch, la 3 dimineața. Multă poezie, filosofie, analiză, subtilități incredibile. În 492 de pagini sunt descrise ultimele 18 ore de viață ale lui Virgiliu.

N.n. În însemnări, numele unor persoane sunt consemnate prin inițiale.

mă impresionezi? Le ții de față, să o duci de nas pe soru-mea!” Se pare că nu era prima dată când bietul Tită trebuia să suporte ironiile criticului, așa că acum nu a mai rezistat și i-a zis acestuia: „Ascultă, bre, începi să mă enervezi! Vrei să-ți recit cum Aristotel a determinat cele patru mari semnificații ale ființei? Ele sunt: ființa prin accident, ființa ca actualizare sau posibilitate, ființa după forma categoriilor și ființa ca adevăr.” Criticul a făcut ochii mari și a început să murmure: „Măi, măi, băiatule, măi,

restituiri

Poezia ca realitate (i)mediată

Volumul lui Grigore Chiper *Roman-simulacru* (2010, *Limes*, Cluj) confirmă același traseu al lirismului delicat și subtil din primele cărți ale poetului. Achizițiile tehnice ale optzecismului își păstrează în toate aceste volume consecvența, ținând limitele care separă scriitura de existență și existența de simulacre.

Titlul *Roman-simulacru* anunță din start programul disocierilor în cadrul *ecuației existență + text*. Pentru un eu lectorial, cotidianul tern pare golit de semnificație în sine, fiind valabil însă ca punct de referință pentru estetizări livrești. Realul e substituit de textul devenit singura agoră în care spectacolul cotidian este autentic. Trecerea de la existență la text la Grigore Chiper reprezintă un proces în trepte, parcurs de poetul-arheolog cu multă acribie estetizantă. „În anticamera poeziei se aud sunete confuze/ mai degrabă interjecțiile de adio”; pragul existenței este, în cele din urmă, abandonat pentru a se pătrunde în salonul aristocratic al poeziei. Aici codurile culturale intertextualizează, spațiile și timpurile se amalgamează într-o bibliotecă uriașă: „apoi intri în salonul/ unde arheologul curăță mumia și scheletul/ desface craniul unuia dintre Medici/ și rostește istoria la Discovery”. În poezie se strecoară doar fragmente reziduale de realitate: „realitatea intră în tine/ ca resturile unui plămân/ și e tot atât de incredibilă/ ca și aceste falange care au mângâiat/ ferestrele sunt drapate în mahon/ soarele nu pătrunde niciodată/ în camera mortuară a prinților” (*arheologie*).

Și în acest volum Grigore Chiper ne pune în fața „*déjà-dit-ului*” (Adrian Dinu Rachieru), îmbinând *deja-trăitul* cu *deja-scrisul*, reînnoind legătura dintre literatură și viață în cadrul *textistenței*. Se păstrează acel cadru poetic „dominat de monotonie, toropeală și stingere”, pe care Andrei Țurcanu îl remarca încă în placheta *Abia tangibilul*. Criticul găsea în programul estetic al debutului lui Grigore Chiper mărcile unui „sfârșit de secol”, care e „o maladie marcată de stingere a potențelor energetice (subiective și obiective), de oboseală, de dispersie a realului și a percepției lui, de închideri și secționări succesive până la pragul-limită al «abia tangibilului»” (Andrei Țurcanu, *Abia tangibilul sau în spatele fronturilor imaginare*. În: *Bunul simț*, Chișinău, Cartier, 1996, p. 79). În *Roman-simulacru* aproximația și fragmentarismul definesc în continuare spațiul cotidianului. Pe alocuri, liniile realității și ale imaginarului se suprapun insesizabil prin refracția unei viziuni ironice asupra lumii. În *fetele de la romgleză* suntem invitați să gândim parodic referința la Bologna într-un context universitar: „Bologna are fruntea bombată nu e mai frumoasă decât altele/ proeminența e numai simbolul inutil al unei exclusivități”. Celelalte două capitale-femei, Lima și Tirana, suplinesc prin imaginația livrescă o criză de real. Spațiul cotidianului e supus intruziunii unor imagini dispartate, fragmente mobile ale universului literar care se insinuează în habitatul tern, imprimându-i o alură deosebită de elitism aristocratic. Astfel, prin savante exerciții de imaginație și inteligență, textul lumii se localizează în microtext. Convențiile textualismului sunt însă relativizate de Grigore Chiper. Autorul conștientizează limita scriiturii, îndoindu-se de eficiența textului oricând amenințat de *butonul delete*: „scrii ceva/ mai mult note frânturi zdrențe/ poemul e pe terminate/ ai și ajuns la butonul delete”.

Pentru cel conștient de viața sa dublă, viață de „roman-simulacru”, „o oglindă în care adevărul nu se va reflecta niciodată”, *ca și cum* este concurat de modalizatorul incertitudinii *poate*.

Perspectiva se ambiguizează și sistemul de referință se lărgeste: „mi-am zis/ ori poate ți-am zis”. Detectăm un *tu* contextualizat, cu iradiere simultană în text și în afara lui, desemnând personajul, interlocutorul imaginar sau cititorul. „Autorul e prea singur/ nu dialoghează cu nimeni”, de aici multiplicările lui *tu*, persoana gramaticală labilă care poate să antreneze instanțe diferite în discurs. „Tu privești”, „îți zic”, „te cuprind” indică mai multe forme de relaționare în circuitul comunicării. Conotația vocativului lipsește, astfel că nu e clar dacă *tu* îl înlocuiește pe *eu* sau este o invitație la adresa cititorului de a se proiecta pe sine în situația comunicatională. Referențialitatea se conjugă cu autoreferențialitatea, într-o pledoarie a asocierii contrariilor. Sentimentul de solidaritate cu alteritatea este asigurat prin împărțirea perspectivei, preponderent *vizuală*: „casa pe care nu o vezi/ te așteaptă/ femeia fosforescentă din prag/ pe care nu o recunoști/ se stinge ca un bec de o mie de wați”.

O altă nuanță dialogică exprimă invocarea adesea a unui *tu* feminin, tăcut, aplatizat, înstrăinat oarecum de eul liric sau chiar absent: „la cinema/ m-am așezat lângă tine/ cu toate că scaunul tău era gol” (*santal*). *Femeia* care să aprindă simțurile erotice ale eului liric lipsește în poezie sau, poate, nu-i ajunge colagen literar pentru a i se configura prezența carnală. Comunicarea se produce cu o interlocutoare abstractizată, topită într-un anonim cu totul depersonalizat, ca în poezia *de-a valma*: „culoarea ochilor tăi nu are importanță/ nici a părului/ cu atât mai mult cu cât întunericul ne dizolvă/ ca pe o bucată de zahăr/ cândva îmi voi aminti de tine/ mai exact/ de silueta îndepărtându-se/ de-a valma cu lucrurile din textul argezian/ oprește îmi spui la un viraj spontan/ și cobori/ pentru totdeauna/ căci nu am găsit univers mai bun și mai sigur/ pentru tine/ decât cel literar”.

Poezia *tu*, care la primul nivel de semnificare face o conciliere a datelor realului erotic cu tentațiile imaginarului („ce bine e că soția mea e la fel de frumoasă/ ca femeile aieva”) mizează, de fapt, pe convenția simulacriului. Punctul de referință este textul, poezia-felină, poezia-grație, poezia-maturitate, pe care poetul le savurează cu o voluptate graduală. Aflată himeric la un pas de poet, poezia corporalizată îl inspiră și-i ghidează căutările lirice: „soția mea era frumoasă/ numai duminica/ atunci când se trezea mai târziu/ era reală/ îmi plimbam palma pe corpul ei moale/ ca mătasea ce-ți fuge printre degete/ cu timpul a devenit frumoasă și sămbăta/ când am observat dintr-o dată/ cum intră în camera/ unde lucrez” (*tu*). Stația terminus a căutărilor „drogate” ale poetului este *poemul-uter* sau *feminitatea-creație*, care a atins altitudinea maximă de unde se deschide viziunea paradiziului.

Poetul conceptualizează poezia, o gândește, o simte cu intensitatea îndrăgostitului. Este însă un îndrăgostit lucid, care preferă rostirea cerebrală, emoția rafinată, subtilă, fără excese. Atitudinea lirică conciliantă evită extremele, având mereu în vizor o situație meteo stabilă a poeziei. Brizele lirice sunt potolite, cu rare intensificări dinspre sectorul intim, având ca direcție contrapunctică vârtejuri afective contradictorii: „ai și tu temeuriile tale să fii furios/ dar nu ești/ dacă în acea clipă te gândești/ la război” (*variațiuni*). Conștiința faptului că „nu ești stăpân nici pe trupul care aleargă/ nici pe trupul care stă pe loc/ ești nisipul oprit în clepsidră/ sau cel care îți scapă printre degete/ ești nisip” (*20 de mii de leghe sub pământ*) este consolatoare, dar conservă un dramatism al viziunii, camuflat de o ironie fină. Scepticismul bruiază erupțiile

sentimentale, menținând trăirea în marginile unei expresii potolite. Eul continuă să privească netulburat și fără grabă, „din tren”, la spectacolul în derulare al lumii, implicând banalul cotidian în grațiosul vals vienez al culturii. În fața unui real care suferă de secționări ontice, de inconsistență și derizoriu, poetul contrapune forța salvatoare a imaginației și livrescului. „Să trăim literele mari/ din ultimul exemplar al cărții”, este îndemnul lui, viziunea cărții eclipsând aici hegemonia realului devorator de iluzii. La Grigore Chiper se configurează un programatic fragmentarism al contrastelor, în care contingentul se intersectează intermitent cu transcendentul, verosimilul – cu fantasticul, văzul – cu viziunea. Salturile din metafizic în cotidian se fac dinspre imaginar spre zone sordide ale existenței: „mereu senzația asta/ de parcă ai cotrobăi prin rufe murdare”; „te simți ca într-un rând la WC”. Deceționat de încremenirea convențiilor imagistice, eul le redirecționează spre zona concretelor frustrate, lipsite de orice fior metafizic: „fii prezentă/ precum praful de pe cărți/ precum medicamentele din noptieră”, asimilându-și riscul firescului, precum „cafeaua de dimineață pentru hipertensivi”. De aici și amestecul de registre, interferența convențiilor ficționale cu imagini ale concretismului nud, a extazului estetizant cu dezamăgirea existențială, toate fiind supravegheate, ironic, de scepticismul poetului, care relativizează extremele realității polimorfe, netezindu-le ascușurile.

În vremuri de resurecție a antipoeziei, Grigore Chiper nu se rușinează să rămână un „estet incorrigibil” (Vitalie Ciobanu) și să producă imagini de o mare vibrație: „citesc câteva rânduri uimitor de limpezi/ de parcă m-aș uita la geam/ și aș mai prinde ziua de ieri” (*déjà-vu*). Pentru el, poezia are, clar, contururi feminine: „poezia e vioară”, iar literatura „nu e niciodată toba de tinichea”. Poetul evită stridențele. Le evită chiar cu o insistență care, la un moment dat, ar putea deranja un cititor avid de senzații tari. Dincolo de calmul imperturbabil, el nu lasă să se descopere în poezia sa nici cea mai mică intenție de epataj, niciun fel de spectacole șocante de limbaj și nici seisme discursive. Cu toate acestea, poezia impresionează. Forța ei rezidă în decență și sensibilitate. „Cuminenția” pixelului, care ferește din pagină zgomotele de orice gen, ne duce cu gândul la poezia lui Nichita Danilov, și el un poet al tăcerii, al expresiei molcome, străbătute în subsidiar de undele unei hipersensibilități poetice.

Prozopoeemele cărții sunt dispuse fragmentar, exprimând stările predilecte ale poeziei într-un amestec de imagini în care banalitatea cotidianului este „agresată” brusc de fibra vizionar-metafizică. Care sunt aceste stări predilecte? O spune chiar poetul: „doar două elemente te îngrozesc: frigul și singurătatea. Celelalte sunt suportabile. Singurătatea e ca o estradă într-un parc cu toți copacii tăiați. Scoți flautul dintr-o cutie neagră cu pereții negri. Apleci urechea: se aude gâlgâitul acolo, după uși. Înainte de a lega ața de grindă, îți încălzești îndelung mâinile într-un lighean cu apă caldă. Exersezi”. Grigore Chiper continuă să exerseze după ce a navigat „cu toate simțurile/ pe pliurile lăsate” ale *poeziei-femeie* și după ce a conștientizat limita actului poetic agresat de butonul *delete*. Se pare că, prin prozopoeeme, e pornit să anunțe noi proiecte, poate chiar de factură romanescă. Or, pentru talentatul poet, prozator, critic literar, niciun pariu nu pare imposibil, inclusiv Grigore Chiper, romancierul.

Poetul conceptualizează poezia, o gândește, o simte cu intensitatea îndrăgostitului. Este însă un îndrăgostit lucid, care preferă rostirea cerebrală, emoția rafinată, subtilă, fără excese. Atitudinea lirică conciliantă evită extremele, având mereu în vizor o situație meteo stabilă a poeziei.

Viorel Dianu

...se considera demn pentru o astfel de apreciere, totuși luciditatea nu și-o pierdea ca să nu ia în calcul și motivul, poate determinant, pentru care i se făcuse marea onoare: trecuse printr-o situație limită, era să moară, supraviețuise..., întâmplarea, excepțională, nu contase oare mai mult decât scrisul său? Fiindcă, e drept, era omagiat el la șaptezeci de ani, însă nu putuse să nu observe că revista îi acorda un spațiu important și lui Mihai Soare, copărtaș ca victimă la întâmplarea cu pricina, deci... Foarte bine: destinul îi înfrățise.

proza

Înfrățiti de destin

Estimp a fost o coincidență fericită ca ziua de naștere a lui Șerban să vină imediat după Sfinții Apostoli Petru și Pavel, iar pe deasupra să se mai nimerească și într-o sâmbătă. Dacă altădată aniversarea sa nu era determinată în nici un fel de sărbătorirea Apostolilor, acum succesiunea asta se bucura de o plăcută consecință: după o săptămână de post și după împărțșania de ieri, cât de bine cădea festinul de astăzi, cât de gustoase vor fi numeroasele bucate de dulce din care aveau să se înfrupte. Pentru că ieri, deși sărbătoare mare, dar fiind zi de vineri, nu serviseră la dejun decât preparate din pește. De dimineață, când Șerban mersese la biserică, Ioana se îngrijise, în acest scop, să cumpere un somn de la pescărie, după care cutreierase piața în lung și-n lat, știut fiind că pentru o aniversară sunt de procurat multe și mărunte. După-amiaza mai întreprinseseră și amândoi o incursiune prin magazine, iar seara o dedicaseră pregătirii salatelor, lăsând pentru ziua următoare să se preocupe numai de fripturi. Le isprăviseră și pe ele, iacătă, mai aveau doar de așezat masa și de așteptat oaspeții.

Cei dintâi sosiră copiii, așa cum se cuvenea. Nepoții, Sabina cu Paul, ca să nu-i încurce, fură expediați în dormitor, la televizor. În sufragerie rămaseră Șerban cu Marian, ca să extindă masa, și Ioana cu Teodora, să-i pună fața și să orânduiască pe ea vesela cu tacămurile. Masa era pentru douăsprezece persoane, mai înghesuite, deci tocmai bună pentru zece inși, câți se vor strânge azi. Fiindcă, în afară de clanul lor, Șerban îi mai invitase la petrecere pe scriitorii Traian Manta și Sever Craina, cu doamnele. Era pentru prima dată când, după mulți ani, în care anturajul se înfățișa complet, lipseau Mihai Soare cu Laura. Sărbătoarea de astăzi nu o va ține așadar numai într-o veselie, ci va fi punctată din timp în timp și de inevitabile reculegeri, mai ales că Șerban, supraviețuitorul, era chiar mărturia vie a tragicului episod survenit cu trei săptămâni în urmă. Iar el își celebra, cumva, nu doar vârsta, șaptezeci de ani de când se născuse întâi, ci și momentul când se născuse a doua oară. Inedită sărbătoare.

În purgatoriul spitalizării, numai la evenimentul aniversar nu-i stătuse lui gândul, când îndura chinurile atroce ale unui trup ce se recompunea, când, în clipele mai suportabile, se minuna că mai e în viață, și se îndoia uneori că e, când se întreba, fără să-și poată răspunde, cum, dintre doi inși, supuși aceleiași încercări, Dumnezeu îl alesese pe unul, pe el, să trăiască, iar pe altul să-l ia la sine. Ce cântărise decisiv în divina balanță?... Fuseseră zile și nopți de suferință, dar și de continuă mirare. Care nu se va mântui, firește, niciodată.

Ideea cu aniversarea îi tresărise Ioanei mai alaltăieri. „Bărbate, împlinești șaptezeci de ani, îi punem de-un chef?” „Vrei tu?” „De ce nu? Dacă te și împărțșești, cred că o meriți cu prisosință. În plus, mai cred că data asta, prin toate ale ei, ni se impune acum mai mult ca oricând.” Și fusese hotărât.

Ioana cu Teodora, sfârșind de pavoizat masa, trecură să trebăluiască la bucătărie, iar bărbății, după ce completară scaunele până la zece, scoaseră sticlele cu whisky din barul de la bibliotecă, le aduseră și pe cele de Cotnari de la rece și le aliniară dinaintea paharelor. Era cam gata, scriitorii puteau să sosească. Până atunci, ei se tolăniră în fotolii să mai tăifăsuiască. Așteptarea nu se prelungi prea tare, după un sfert de oră clincheti soneria. Se ridică Șerban să deschidă, după cuviință. Traian Manta cu Livia și Sever Craina cu Mioara își dăduseră pesemne întâlnire de veniseră împreună. Se îmbrățișară afectuos. Florile: un buchet fastuos de trandafiri de la Livia și trei crini imperiale de la Mioara. Sărut mâinile! Ițindu-se și Ioana cu Teodora,

dintr-o parte, și Marian, dintr-alta, se împliniră îmbrățișările. Când apărură copiii, primiră și ei pupici dulci. Pe urmă umplură sufrageria cu toții. Oaspeții fură poftiți să-și aleagă locurile, și ei optară pentru o latură a mesei, Marian cu Sabina și Paul ocupară latura de vizavi. Șerban încă aranja florile în vase, alături de cele ale soției și nurorii. La sfârșit, căpătă cadourile; le scoase din casetele lor cu emoție: un ceas Orient de la familia Manta și un stilou Pelikan de la familia Craina.

- Ceasul merge singur, îl asigură prietenul, se întoarce prin simpla mișcare a mâinii.

- Iar stiloul, îi zâmbi Șerban lui Craina, scrie tot singur?

- Dacă e inspirat, unge paginile una după alta, de își uită de sine, îi răspunde Sever cu veselie.

- Mulțumesc frumos! își petrecu el ceasul la încheietura mâinii, iar stiloul și-l agăță în buzunarul de la bluză. Cu asemenea scule va fi o încântare să scriu.

Se instală bucuos în capul mesei dinspre bibliotecă. Mai rămăseseră libere scaunul din capătul celălalt, pentru Ioana, și cel de lângă Paul, pentru Teodora. Dar ele încă ezitau să se așeze, gândind să aducă aperitivele.

- Stați și dumneavoastră, doamnelor, le invită Livia, că bărbatul meu mai ascunde un as în mânecă.

Li se stârni tuturor curiozitatea. Cu un alint pehlivănesc, Traian Manta își puse pe genunchi mapa de la picioarele scaunului. Scoase din ea ultimul număr al revistei *Hiperion*, editată de Asociația Scriitorilor București, și întinse un exemplar sărbătoritului și altul Ioanei. Pe prima pagină, sub frontispiciu, se răsfața, mare, fotografia color a lui Șerban Petria. Deasupra, cu aldine de-o șchioapă, numele lui, dedesubt – 70 DE ANI. Editorialul era semnat de Eugen Negoescu. Nu-l putea citi acum, doar îl vizualiză rapid. În interior, la paginile 6 și 7, două cronici la romanul *Dezrădăcinații*, scrise de Cosmin Patraulea și Raul Avramescu, la pagina 9, eseul *Autocenzura scriitorului în comunism, ca formă de supraviețuire*, al lui însuși, iar pe paginile din mijloc, un amplu interviu pe care Traian Manta i-l solicitase luna trecută. Toate materialele erau împănate cu fotografiile de-ale sale. Despre eseu și interviu știa și avea de gând să-și întrebe amicul când vor apărea, însă restul... Surpriza era formidabilă. Măi să fie! Prietenii îl făcură să freamăte ca un copil. Îi trecu revista toropit de fericire lui Marian, după cum Ioana i-o dădu Teodorei, să se uite și ea cu Sabina și Paul.

Șerban se sculă, îl sărută pe Manta pe amândoi obrăjii, apoi destupă o sticlă și turnă whisky în pahare. Se ridicară cu toții în picioare și ciocniră.

- La mulți ani!

- La mulți ani!

Ioana cu Teodora plecară la bucătărie și reveniră cu două platouri vaste. După al doilea drum aduseră cupe cu salate din piept de pui cu ciuperci, castraveci și maioneză și salate boeuf. Platourile erau ornate abundent. Înainte de a se servi fiecare, după cum și cât îi poftea inima, bunățile fură contemplate îndelung. Ioana îi desfăta an de an pe oaspeți cu felurimi de bucate, dar acum se întrecuse pe sine. Le umplu de invidie pe doamne, însă cât îl invidiau bărbății pe Șerban pentru o soție atât de pricopsită. El își alese pentru început telemea de vacă, o roșie umplută cu cremă de brânză dulce și mărar, trei felioare de cașcaval natur cu măsline și, dintr-o cupă, își mai puse pe farfurioară două linguri cu vârf de salată de pui cu ciuperci și maioneză. Era înfometat săracul, după șapte zile de post, înfulecă nesățios..., totuși, gândul îi fugea întruna, cum să se fi stăpânit?, la revistă. Tânjea s-o răsfoiască din nou și chiar să citească fragmente, pe sărite, din articolele care îl vizau.

Mai luă pastramă și mușchiuleț de porc crud uscat, trei feliuțe de salam de Sibiu cu ardei gras, choix umplut cu salată de ciuperci..., furând cu ochii tot într-acolo. Mânca mai vartos decât ceilalți, fără să-și dea seama. Aflându-se față în față cu Ioana, privirile li se încrucișară și ea îl muștră: paharele erau goale! Cu mintea aiurea, își uita ades datorita de gazdă. Se ridică și turnă whisky tuturor, exceptându-i pe copii. Dar și lor le cerea sufletul să bea ceva. Merse la frigider și le aduse nectar de caise. Acum, când nimeni nu l-ar fi mai judecat greșit, putea să se uite pe revistă, nu? Își dădu peste mâini. Mai servi, două câte două, chiftelute speciale, baghete de pui cu susan și tartine cu salată de icre de crap. Le îngurgită rând pe rând. Bune de tot. De obicei, el se ospăta din aperitive până se sătura; își lua grija; de preparatele de bază nu se mai atingea, sau doar le încerca. Adevărat că pauzele între feluri se lungeau până îi pieria cheful... Să mai guste doboșul și atât! Ioana îi transmise un nou semnal imperativ: vinul! Apucă sticla de Cotnari, îi străpuse adânc dopul cu tirbușonul, îi dădu un ghiont scurt și îl extrase cu ușurință; era expert. Le turnă doamnelor, domnilor, cling-cling, la mulți ani!, la mulți ani!... Când împlinise cincizeci de ani, vârsta jubiliară, așteptase ardent o semnalare festivă, undeva, socotind-o îndreptățită, și nu se întâmplase nimic, la șizeci de ani, așijderea, la șaptezeci nu-și mai făcea iluzii. În douăzeci de ani, opera lui crescuse substanțial, însă receptarea critică tot mofturoasă. Încât, ploconul de acum, acest număr special al *Hiperionului* care i se dedica, îl uluia. Pe de o parte, se considera demn pentru o astfel de apreciere, totuși luciditatea nu și-o pierdea ca să nu ia în calcul și motivul, poate determinant, pentru care i se făcuse marea onoare: trecuse printr-o situație limită, era să moară, supraviețuise..., întâmplarea, excepțională, nu contase oare mai mult decât scrisul său? Fiindcă, e drept, era omagiat el la șaptezeci de ani, însă nu putuse să nu observe că revista îi acorda un spațiu important și lui Mihai Soare, copărtaș ca victimă la întâmplarea cu pricina, deci... Foarte bine: destinul îi înfrățise.

- Revista literară și *Luceafărul* le-ai văzut? îl întrebă Traian Manta.

- Nu, cu problemele survenite, îți dai seama...

Uite-le colea, i le scoase bunul prieten și pe acestea din mapă. În cea dintâi, un medalion al Comitetului director al Uniunii Scriitorilor îi consemna aniversarea, cu urările aferente, în celălalt, titlul unui studiu semnat de tânărul critic Bogdan Șova suna măgulitor: *Șerban Petria, un reper în literatura română contemporană*. Adăstă asupra ambelor reviste cât să ia cunoștință cu faptul și le chiti peste *Hiperion*. Și Mihai Soare era acolo.

- Poate că mai sunt presărate medalioane sau cronici și prin alte părți.

- Săptămâna viitoare voi ajunge la chioșcul de la Muzeu și voi cerceta.

- Să nu se îngroașe gluma și să te ia la ochi politicienii că le faci concurență, îl avertiză glumeață Ioana.

Puse pe tavă un subiect gras dumneaei, politica, menit să le antreneze și pe doamne, după ce monopolizaseră discuția numai domnii. Paul, dezinteresat, ceru învoire să se retragă în dormitor, la televizor, să-și vadă desenele animate. Domnișoara Sabina îi luă urma. Televizorul mergea și în sufragerie, ignorat de toți... Carevasăzică, politica! Ce se dezbătea în ziua de azi mai dihai decât politica? Ce îl ardea pe român la inimă mai tare?... Mergeai în piață să cumperi o legătură de pătrunjel și zarzavagioaica bombănea, când îți număra restul, de politică. În autobuz, călătorii se certau pe politică. Pe bancă, în parc, pensionarii probozeau politica. Manifestanții din Piața Universității strigau

Unele pietre aduc noroc

„Dacă nu l-ar fi văzut nimeni, poate era altceva. Și eu, când priveam spre soare aveam impresia că, în mijlocul astrului, un fetus dormea.”

Soacra mea ținea pe raftul bibliotecii o floare de mină (de la defunctul ei soț). Când stăteam întins pe fotoliul rămas de la Revoluție, în cristalele de cuarț observam imperfecțiunile vieții: mici întâmplări, instantanee trecute cu vederea, grăunți galbeni de pirită, spumă de sulf, boboșe efemere de fier...

O parte din karma lor împietrită dădea să se răstoarne deasupra mea, dar eram atent. Nu mă lăsam păcălit ușor. Cărțile oftau între file. Aveau nevoie de oligoelemente, altminteri organismul lor cădea în diabet.

Nici glicemia mea nu era prea grozavă și mă întindeam pe canapea. Auzeam timpul cum ticăia în cristalele de pirită și cuarț.

- „Decamdată mai stau puțin până îmi fac siesta”, îmi spuneam.

Ce mai pierde-vară eram și eu!

Urma să fac și eu saltul în fertil: soacra mea urmărea împerecherea cu atenție disimulată.

Recursul soției mele la fotografiile de familie era un truc afrodisiac: nu știam în ce măsură era conștientă de el. (Mă simțeam chiar pervers: parcă îi posedam copilăria cu tot.)

Cert e că dintre ramele aurite, figura soacrei mele mă privea cu așteptare și reproș. Zâmbetul fotografiilor alb-negru avea ceva amenințător. (Banc: Ițic și Ștrul se duc la rabin. „Rabinule, negrul este culoare?” „Da!” „Dar albul este culoare?” „Da!” „Vezi, măi, că ți-am vândut televizor color?”)

A trebuit să accept toate aceste obiecte - cadouri de nuntă, mai ales micul bibelou mineral. Mi s-a spus: „Unele pietre aduc noroc!” Le-am purtat cu noi pe unde ne-am mutat. Le așezam invariabil pe dulapurile și noptierele cele mai privilegiate.

Dar noptile (când făceam dragoste) le auzeam gemetele, oftaturile și șoaștele de animal.

Cristalul (aveam bănuiala asta) scâncea în spectrul ultrasunetelor, imperceptibile pentru urechea omenească. Era clar: soția voia și ea un copil.

Frecvențele astrelor se suprapuneau și ele ca de obicei, complicând lucrurile doar așa, să ne facă să dorim.

Era ca și cum aș fi pierdut ceva din carnea lucrurilor, într-o amnezie binevoitoare, dar, fără nicio explicație, asta mă făcea fericit. Cine să mai înțeleagă?

(Bătrânul meu pisic birmanez Dodi a fost cuprins de rut și a fugit la împerechere. Nu avea răbdarea pietrelor care așteaptă, trag cu coada ochiului să mori. Când s-a întors arăta ca un bețiv bătut măr: plin de sânge și cu ochiul umflat)

Când am săpat în grădină pentru răsadul de roșii (cele cu bobul mic) am dat de pietricele tinere, fragede. Carnea lor era străvezie ca o coajă de ou neouat, prin transparența căreia se vedeau lumile și previziunile. (Soția avea un furou minunat, de culoarea untului străveziu.)

La țară, mama găsea în abdomenul păsărilor astfel de ouă acoperite cu o pojghiță translucidă: în interiorul lor viețuia cu toată încrederea falsei intimități puiul de găină. Cel pe care urma să îl mănânc. Coaja visului (credea el, cu credința pietrei) îl proteja între ferestre opace, dar nu era așa. Era chiar tragic, flagrant de nepotrivit, dureros. Puiului i se vedeau penele în timp ce dormea în lichidul amniotic.

Dacă nu l-ar fi văzut nimeni, poate era altceva. Și eu, când priveam spre soare aveam impresia că, în mijlocul astrului, un fetus dormea (nu era însă nimic, o iluzie a ochiului nepineal).

Dar mi-am spus că poate așa îi era lui mai bine, că trăgea de timp, așa cum facem noi oamenii câteodată, când încercăm să mai dormim dimineața și mai întârziem la serviciu. Când durerile din suflet, somnoroase, își usucă lacrimile pe obraz.

(Fragment de roman)

împotriva politicianilor... Nu exista canal de televiziune, nu exista ziar în care să nu se afișeze permanent politicianii. Și deasupra tuturor, moș - tartorul cel mare. Nu mai scăpa lumea de el nici în somn. Devenise un coșmar național. Dar, în fine, se pare că îi expira mandatul. De o lună de zile se instalase la conducere un guvern nou, al partidelor care pătiseră șapte ani în opoziție, și se anunțau pentru începutul săptămânii viitoare, urmând a se desăvârși către sfârșitul lunii, schimbări radicale. Întâi, jos cu ai din fruntea Parlamentului, după ei, imediat, suspendarea a lui drac, iar la referendum, jos și cu el definitiv.

- Oh, duce-s-ar învărtindu-se! își descărcă năduful Livia.

- Opt și cu a brânzei, nouă! întări Mioara.

- Când îl vezi, zici că e Demonul întrupat.

- Ptiu!, ptiu!, scuipați-vă în sân, fetelor.

- Are un răs ca de Halloween.

- Hă-hă-hă-hă! izbucniră bărbații demonstrativ.

Dintre toți, Marian cu Teodora se abținură de la comedie.

- Îi vedeți? zise Ioana. Ei, tinerii, l-au votat pe proclat și prima și a doua oară. Și tot ei îi țin partea în continuare. Deși le-a tăiat salariile, și i-a lăsat fără slujbe, și i-a gonit afară din țară...

Risca să se strice un pic atmosfera.

- Hai, lasă! interveni împăciuitor Șerban. Nu facem noi politică, doar ne amuzăm de ea. Altminteri, ficcare cu convingerile lui.

- Corect! îl aprobă Marian.

Apucând paharul de picior, Șerban îl ținu nemișcat o secundă, atrăgând luarea-aminte, și li se adresă ceremonios:

- Aș vrea să vă rog ceva: să păstrăm un moment de reculegere și să bem un pahar de vin și în memoria lui Mihai Soare.

Se ridicară și, păstrând câteva clipe de tăcere, băură vinul. Când se așezară din nou, Ioana cu Teodora începură să strângă farfuriile pe care se serviseră gustările, platourile goale, cupele cu ce mai rămăsese din salate, să le ducă la bucătărie. Șerban reumplu paharele și, după un răgaz, umplu și tăcerea care se lăsase în cameră.

- Acum un an, când a fost aici cu noi, Mihai Soare ne-a spus că tocmai a terminat romanul *Înaintemergătorul*, care avea să fie, nici unul nu știam, cântecul său de lebedă... Mi l-a dat să i-l citesc înainte de a-l trimite la edituri. I l-am citit, era un roman mare, i-am spus-o, dar asta nu însemna că avea să-i fie ușor să-l publice. Editurile de astăzi vor cărți cu subiecte șocante: cu drogați și declassați, cu homosexuali și lesbiene, cu pornografie cât încape, nu cu eroi exemplari și cu teme grave. După modelul televiziunilor comerciale, și ele fac rabat gustului facil al publicului, dezvoltând la paroxism acest gust. Editurile care mai publică literatură serioasă merg pe riscul lor și, ca să și-l diminueze, scot cărți în tiraje ce nu depășesc două, trei sute de exemplare și le difuzează aleatoriu.

- E motivul pentru care mulți scriitori renunță să mai scrie beletristică. Se dedică publicisticii ori se opoșesc pe lângă vreun canal de televiziune, ca analiști, zise Manta.

- Sau, lehametisiți, se lasă de meserie de tot, cum i-am declarat-o eu lui Mihai, pe drumul care ne ducea la Râmnic, unde și-ar fi lansat romanul.

- Nici asta nu e o soluție.

- Păi cine îți mai cumpără cărțile?... Dacă ajungeam la Râmnic, Mihai Soare ar fi vândut patru-cinci cărți, maxim... A trebuit să moară pentru ca, în trei săptămâni, să i se vândă patru-cinci mii, cum e normal.

De la bucătărie, fetele se întoarseră glorioase cu platourile încărcate: ceafă de

porc la cuptor, pulpă de pui dezosată, la grătar, cartofi cu rozmarin și ciupercuțe la grătar. În două castroane - salată de varză albă. Șerban schimbă dulceagul Cotnari cu un vin negru, puterea ursului, bucuria doamnelor când îl beau bărbații.

Își umplură care mai de care farfuriile. Șerban, sătul de la aperitive, servi și el, ca să n-o supere pe Ioana, o pulpă de pui, din care o să ciupească două feliuțe.

- Copiii nu vin?

- Paul e ghiftuit, răspuse Teodora, iar Sabina e în luptă cu kilogramele.

Se bucura văzând pofta comensalilor și pleda să le-o întrețină:

- Ieri dimineață, la biserică, până a sosit starețul să mă spovedească, m-a abordat un bărbat, Cazimir Oroveanu. L-ați cunoscut și dumneavoastră, domnule Craina, după slujbă...

- Mi-a lăsat o impresie frumoasă.

- El a fost martor la accidentul de pe Dealul Negru, așa că mi-a povestit, profitând de ocazia de a mă recunoaște, întregul film: cum m-au extras din mașină, zdrobit, vântat la obraz, cu membrele bălăngăindu-mi inerte, și cum m-au cărat ca pe un leș la ambulanță. Apoi cum l-au cărat și pe Mihai Soare... A fost o revelație pentru mine: să aflu cum arătam dus pe lumea cealaltă, lucru la care nu mă mai așteptam... Eu am revenit de pe ceea lume, Mihai Soare nu.

Sorbiră puțin din cabernet și Traian Manta dădu glas unui gând pe care, se văzu, și-l rezervase pentru momentul potrivit.

- E vorba de destin... De aceea, Șerban, eu cred că tu îi ești dator, într-un fel, lui Mihai Soare.

- În ce fel?

- Să scrii o monografie despre viața și opera lui.

Înainte de a se dezmetici, Craina lansă oferta, dezvoltându-se că el cu Manta ticluiseră temeinic planul.

- Iar eu s-o public.

Nu-l lăsară să obiecteze.

- Astfel, cade și hotărârea ta de a abandona scrisul...

- Ar fi bine ca monografia s-o terminați pe la începutul lui noiembrie, încât, în două săptămâni, până la Târgul Gaudeamus, s-o pot tipări.

Îl deconcertă proiectul, prin imprezibilul și dificultatea lui. Pe de altă parte, îl și ispita. Așa i se întâmpla ori de câte ori îl străfulgera ideea unui nou roman și i se impunea. Cum să-l scrie, când să-l scrie? E o trudă de ocnaș... Acum avea un subiect, avea un termen, avea o ofertă. Doar să se apuce de muncă. Toată vara îi sta la dispoziție, nu ca s-o petreacă, ci să se înhame la jug. Își aminti de rugăciunea lui Mihai Soare, pe ultimul drum, care îi mulțumea lui Dumnezeu pentru destinul sortit scriitorului... Începu să felieze pulpa de pui și să mănânce, după nărvu-i obișnuit, fără să se gândească la ce face, până o sfârși. În jurul lui se aprinseseră din nou discuțiile, pe probleme fel de fel, la care participă și el, abstras. Trecea timpul... Într-un târziu, Ioana îl smulse din reverie și îi porunci să desfacă șampania, până când vine ea cu tortul. Teodora plecă să-i aducă pe copii de la televizor. El destupă sticla, expert cum era, cu un pocnet vesel și turnă în pahare, atent să nu se reverse peste margini. Ioana își făcu apariția, măreață, cu tortul încoronat de lumânări, șapte probabil, câte una pentru fiecare deceniu de viață. Se ridicară cu toții, săltând cupele cu șampanie, copiii cu nectar, și, după tonul pe care îl dădu Ioana, izbucniră voioși:

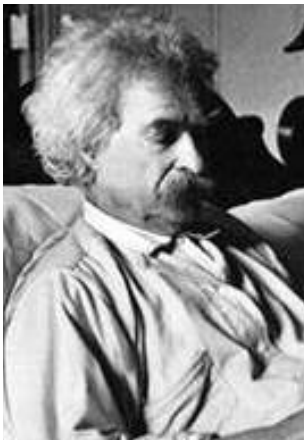
La mulți ani cu sănătate,

Să vă dea Domnul tot ce doriți:

Zile senine și fericire,

La mulți ani să trăiți!

Mark Twain*

Jurnalism în Statul Tennessee

Traducere de PROCOPIE P. CLONȚEA

Redactorul ziarului *Avalanșa* din Memphis își abate cu blândețe tirul asupra unui corespondent care-l încondeiase drept un radical, după cum urmează: „În timp ce respectivul scria primul cuvânt, pe la mijlocul său, punând punctul pe i și trăgând liniuța la t, știa prea bine că însăși o propoziție impregnată cu infamie și duhând a falsitate”.

Schimb de opinii

Doctorul meu îmi recomandase aerul din sud pentru întremarea sănătății, așa că am plecat în Tennessee și m-am angajat ca redactor asociat la ziarul *Splendoarea Dimineții* și *Răcnetul de Război al Pieilor Roșii* din Ținutul Johnson. Când m-am prezentat la slujbă, l-am găsit pe redactorul-șef lăsat pe spătarul unui scaun rămas în trei picioare și cu propriile picioare cocoțate pe o masă din lemn de brad. Se mai aflau în încăperea încă o masă din același material, cât și un scaun șchiop, ambele pe jumătate îngropate sub un maldăr de ziare, resturi de hârtie și manuscrise. De asemenea, se mai aflau acolo o lădiță de lemn plină cu nisip, în care zăceau aruncate chiștoace de țigarete și trabucuri, și o sobă a cărei ușiță atârna de balamaua superioară. Redactorul avea pe el un frac cu coadă lungă din stofă neagră și pantaloni din pânză albă. Era încălțat cu niște cizme număr mic, lustruite cu cremă neagră. Purta o cămașă cu rapel la piept și un model învechit de guler detașabil ridicat, un inel cu sigiliu pe deget, precum și o eșarfă cadrilată ale cărei capete atârnavă în jos. Anul costumului, aproximativ 1848. Fuma un trabuc, făcând eforturi să se gândească la un cuvânt, iar când își petrecea violent mâna prin păr își împrăștia cărlionții în toate direcțiile. Avea privirea încruntată după care am dedus că plâsmuia un editorial cu detalii foarte complicate. Mi-a cerut să selectez toate schimburile de opinii de prin ziare și să le citesc, apoi să scriu un articol cu titlul *Spiritul Presei din Tennessee* în care să condensez tot ce prezenta interes din conținutul lor. Iată ce am scris:

Spiritul Presei din Tennessee

* Editorii bisăptămânalului *Cutremurul* sunt în mod evident victimele unei neînțelegeri privitor la calea ferată înspre Ballyhack 2). Nu este scopul companiei constructoare să ocolească Buzzardville-ul. Din contră, ei îl consideră unul dintre cele mai importante noduri ale căii și prin urmare nu au cea mai mică intenție de a-i minimaliza importanța. Domnilor de la *Cutremurul* le va face plăcere, desigur, să facă respectiva corectură.

Onorabilul John W. Blossom, înzestratul redactor al gazetei *Fulgerul* și *Strigătul de Luptă al Libertății*, a sosit ieri în oraș. Este cazat la hotelul Van Buren.

Observăm că omologul nostru de la *Răcnetul Dimineții* din Mud Springs a căzut în greșeala de a presupune că alegerea lui Van Werter nu este un fapt împlinit, dar, fără îndoială, el își va fi descoperit greșeala înainte ca această atenționare a noastră să-i parvină. Fără îndoială, el s-a lăsat indus în eroare de cifrele incomplete ale rezultatelor alegerilor.

Notăm cu plăcere faptul că municipalitatea din Blatherville se străduiește să încheie un contract cu niște distinși domni din New York pentru a pava

străzile aproape impracticabile ale orașului cu pavaj marca Nicholson. Ziarul *Urale Cotidiene* încurajează abil proiectul și pare încrezător în succesul final.

I-am înmănat redactorului șef manuscrisul pentru avizare, modificare sau distrugere. Îi aruncă o otheadă și fața i se întunecă. Își plimbă apoi privirea în susul și în josul paginilor și fața-i capătă o expresie amenințătoare. Era ușor de înțeles că ceva nu era în regulă. Deodată, țâșni în picioare și exclamă:

- Ei, drăcia dracului! Cum îți închipui dumneata c-o să mă exprim în felul acesta în legătură cu vitele alea încălțate? Crezi că abonații mei vor înghiți o asemenea porcărie? Dă tocul încoace!

În viața mea nu mai văzusem vreo peniță să zgârie și să scârțâie cu atâta furie sau să taie fără pic de milă brazdă prin verbele și adjectivele altcuiva. Pe când era total absorbit de treabă, cineva trase cu pistolul în el prin fereastra deschisă și-mi ciunti mie din simetria urechilor.

- Aha, strigă el, ăsta-i tâlharul de Smith, de la *Vulcanul Moral* - urma să vină ieri. Scoase pe dată de la brâu un revolver calibrul 36 și trase. Smith se prăvăli la pământ împușcat în coapsă. Împușcătura îi afectă ținta lui Smith, care tocmai încerca să mai tragă o dată, și-l schilodi pe un străin. Adică pe mine. Nimic grozav, doar un deget retezat.

După toate acestea, redactorul șef continuă cu ștersăturile și cu incluziunile printre rânduri. Tocmai când era pe sfârșite, o grenadă de mână coborî pe coș și explozia care a urmat făcu soba pulbere. Totuși, alte stricăciuni nu a mai făcut cu excepția faptului că o bucată rătăcită din sobă mi-a zburat doi dinți.

- Soba-i total distrusă, remarcă redactorul șef. I-am răspuns că-i împărtășeam părerea.

- Ei bine, nu contează - nu-i necesară pe o astfel de vreme. Îl știu pe cel în cauză. Îi vin eu lui de hac. Acum, uite cum trebuia scrise chestiile astea.

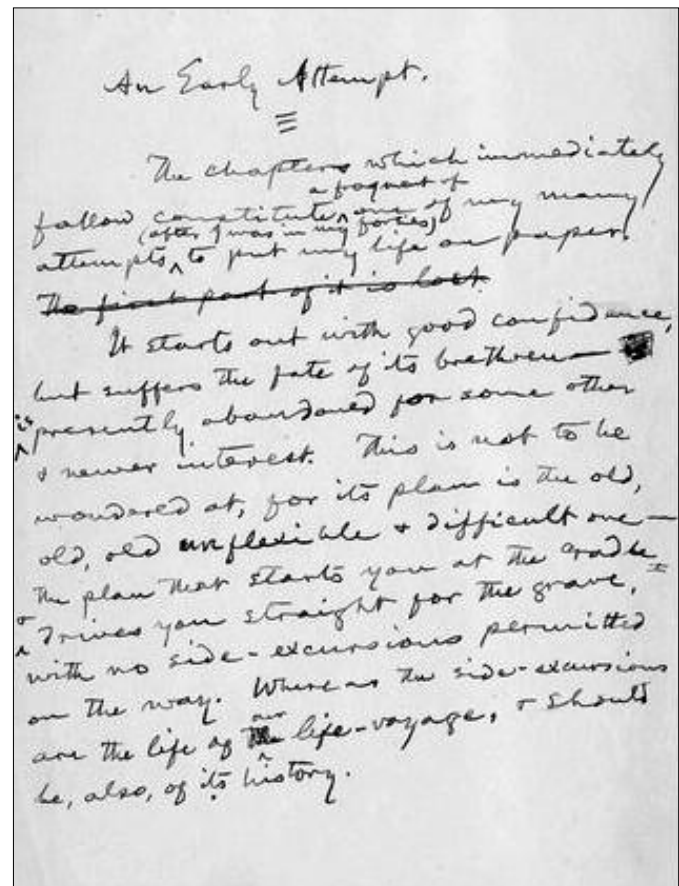
Am luat în mână manuscrisul. Era mutilat de atâtea ștersături și adaosuri printre rânduri încât nici propria-i mămică, dacă ar fi avut așa ceva, nu l-am mai fi recunoscut. Suna de acum precum urmează:

Spiritul Presei din Tennessee

Mincinoșii înveterați de la bisăptămânalul *Cutremurul* în mod evident se străduie să le bage pe gât unor ființe nobile și temerare încă una din execrabilele lor minciuni sfruntate în legătură cu cea mai minunată zămislire a secolului al XIX-lea, calea ferată spre Ballyhack. Ideea că Buzzardville-ul ar urma să fie ocolit își are sorgintea în propriile lor creiere scârnavă sau mai degrabă în drojdiile pe care le cred ei creiere. Ar face bine să-și înghită la loc această minciună dacă cumva vor să-și salveze pieile acelea de șarpe năpârlit de biciuiala pe care o merită pe deplin.

Măgarul acela de Blossom, de la *Fulgerul din Higginsville* și *Strigătul de Luptă al Libertății*, se află din nou în urbea noastră, benchetuind pe socoteala celor de la hotelul Van Buren.

Constatăm că licheaua aceea mizerabilă de la *Răcnetul Dimineții* din Mud Springs împrăștie zvonul, cu obișnuitele lor înflorituri mincinoase, cum că Van Werter n-a ieșit la alegeri. Misia divină a gazetarului este să disemineze adevărul; să eradichez erorile, să educe, rafineze și eleveze calitatea moravurilor și manierelor publice, și să-i facă pe oameni mai generoși, mai virtuțoși,

mai mărinimoși, și-n toate privințele mai buni, mai credincioși și mai fericiți; și iată, acest tâlhar cu sufletul hain își pângărește nobila misie prin diseminarea obsesivă a minciunii, calomniei, injuriei și a vulgarității.

Blatherville-ul își dorește un pavaj marca Nicholson, o pușcărie și încă un azil pentru săraci. Ce idee, pavaj într-un orașel unde există un singur cal, două cârciumi, un atelier de fierărie și fițuca aceea numai bună de-nvelit pește-n ea, *Urale Cotidiene!*

Insecta aceea târătoare pe nume Bruckner, care redactează gazeta, își încondeiază răgetele de măgar cu obișnuita-i imbecilitate, închipuindu-și că se face înțeles.

- Vezi, așa se scrie - piperat și la obiect. Gazetărie, de-asta zaharisită, mă scoate din pepeni.

Cam în același moment, o cărămidă pătrunse prin fereastră însoțită de un zornăit ascuțit de cioburi sparte, făcându-mă să tresar brusc. M-am mișcat din raza tirului, simțindu-mă cumva pe direcția acestuia. Redactorul șef spuse:

- Cred că ăsta a fost Colonelul, după cum se arată lucrurile. L-am tot așteptat de două zile. Apare el în câteva clipe.

A avut dreptate. Colonelul își făcu imediat apariția pe ușă, în mână cu-n pistol de cavalerie cu două cocoșe. Se adresă cu:

- Domnule, am oare onoarea de a mă adresa mișelului care editează această fițuică jėjoasă?

- O aveți. Luați loc, domnule. Atenție la scaun, îi lipsește un picior. Cred că am la rândul meu onoarea de a mă adresa jigodiei aceleia mincinoase, Colonelul Blatherskite Tecumesh³⁾?

- Chiar el, domnule. Am un mic cont de reglat cu domnia voastră. Dacă nu vă presează altceva, putem începe.

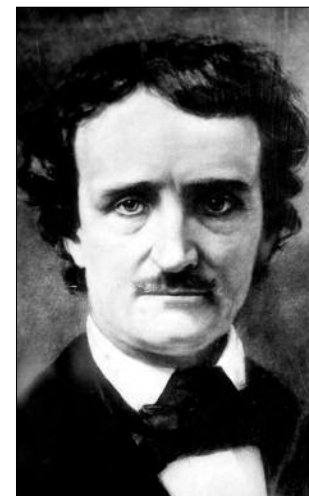
traduceri

Edgar Allan Poe

Annabel Lee

traducere de
PROCOPIE P. CLONȚEA

(1849)¹⁾

În fericite vremi de-odinioară,
Lângă mare-ntr-un castel,
Trăia o frumoasă fecioară
Cui toți îi spuneau Annabel.
Și draga fecioară un gând doar avea
Să fiu al ei, să fie a mea.

Copilă era, copil eram eu,
În sumbrul, înaltul castel,
Dar ne iubeam mai presus de iubire -
Eu și draga Annabel.
Chiar ceata de îngeri din cerul boltit
Tânjea dup-atâta iubit.

Și-așa se făcu, atunci demult,
În sumbrul, înaltul castel,
Că un vânt 'nfrigorat din cer
A ucis-o pe Annabel.
Și-ai săi, rude împărătești,
Învelind-o în negru vâl,
În mormânt au ascuns-o de mine
Lăsându-mi sufletul gol.

Îngerii din cer, mai puțin fericiți,
Vânt au stârmit spre castel -
A fost să fie, cum prea bine se știe,
(Martor mi-e Domnul, chiar El;)
Că din 'nalt coborî vântul rece
Ce-a omorât-o pe Annabel.

Dar noi ne iubeam ca nimeni pe lume
În sumbrul, înaltul castel -
(Și martor mi-e Domnul, chiar El;)
Și nici vreun înger nu poate spune,
Nici vreun demon din marea adâncă,
Că sufletul meu îl poate desprinde
De cel al mult dragei Annabel -

Când luna lin luce, în vis mi-o aduce
Pe draga mea dulce, Annabel;
Și-n cerul de stele-s ochii dragei mele
Ai dragei, ai dulcii Annabel:
Și-n fiece noapte, m-aștern într-o parte
Lângă frumoasa mea, mireasă-în-moarte,
Cari doarme-n mormânt lângă mare,
Sub lespede grea lângă mare.

Note:

1) Speculațiile critice identifică pe eroina poemului cu Sarah Royster, o prietenă din prima tinerețe a autorului, pe care a cerut-o în căsătorie în 1849, la doi ani după ce tânăra lui soție în vârstă de numai 25 de ani murise de tuberculoză. Moartea subită a autorului a împiedicat încheierea acestei a doua căsătorii.

Altfel, poemul este o creație romantică de sine stătătoare - plasarea eroilor și a evenimentelor într-un trecut „fericit” și într-un cadru natural exotic (în original „într-un regat lângă mare”), atribuirea unei origini nobile eroinei pentru a se sublima ideea idealului „visat-dorit-râvnit” dar, în mod tragic, „de neatins”, exagerarea romantică a sentimentului iubirii poetului/poetice care, aici, rivalizează orgolios (dar și nefast) cu iubirea pură, divină, exploatarea temei nopții onirico-romantice care permite identificarea ființei poetice cu elementele, exprimarea nudă, ne-rușinată, a durerii prin gestul abandonului fizic lângă mormântul ființei iubite, despărțirea - în-viață și regăsirea-în-moarte sunt doar câteva dintre componentele recuzitei și scenografiei romantice la care Poe recurge cu măiestrie.

- Am de încheiat un articol despre „Incurajarea Progresului Dezvoltării Intellectuale și Morale din America”, dar nu-nicio grabă. Dați-i drumul.

Ambele pistoale bubuiră asurzitor în același timp. Redactorul șef își pierdu un cărlionț de păr, în timp ce glonțul Colonelului își încheie cariera în partea cărnoasă a coapsei mele. Umărul stâng al Colonelului fu și el zgâriat un pic. Traseră din nou. De astă dată amândoi își greșiră ținta, dar eu mi-am primit porția, adică un glonț înfipt în braț. La a treia rundă de împușcături, ambii gentlemani fură răniți ușor, iar mie mi-au fracturat încheietura de la o mână. Atunci le-am spus că am să ies să fac o mică plimbare întrucât era vorba de o chestiune particulară și mă jenam să asist la ea în continuare. Dar amândoi gentlemanii mă rugară stăruitor să rămân așezat și-mi dădură asigurări că nu le stam în calea tirului.

Se porniră apoi discute despre alegeri și starea recoltei în timp ce-și reîncărcau pistoalele, iar eu m-am apucat să-mi bandajez rănilile. Deodată deschiseră din nou focul surescitați și de data asta toate gloanțele-și atinseră ținta - dar se cuvine să remarc aici că cinci din cele șase mi-au revenit mie. Al șaselea-l răni mortal pe Colonel care, cu umor fin, remarcă faptul că era nevoit să-și ia la revedere, întrucât avea niște treabă la periferie. Întrebă apoi pe unde s-o ia spre pompele funebre și-și văzu de drum.

Redactorul șef se-ntoarse spre mine și-mi spuse:

- M-aștept la musafiri la cină și va fi nevoie să mă pregătesc să-i întâmpin. Mi-ai face o mare favoare dacă ai accepta să corectezi manuscrisele și să te ocupi de clienți.

M-am crispat nițel la ideea de a mă ocupa de clienți, dar eram prea rătuțit în urma canonadei care încă îmi bubuia în urechi pentru a-mi găsi cuvintele necesare. Continuă:

- Jones se va înființa aici la ora trei - dăi câteva bice pe cărcă, să-i ajungă. Gillespie va sosi probabil mai devreme - aruncă-l afară pe fereastră. Ferguson își va face apariția pe la patru - ucide-l. Cred că asta-i tot pentru astăzi. Dacă, însă, ai ceva timpi morți, poți să scrii un articol care să-i usture pe cei de la poliție - fă-l praf pe inspectorul șef. Găsești bicele sub birou, pistoalele-s în sertar - cartușele, acolo-n colț - meșe și handaje, acolo sus în despărțiturile raftului pentru corespondență. În caz de răni grave, apelează la Lancelet, doctorul, jos la parter.

Și cu asta, dus a fost. M-am cutremurat din cap până-n picioare. La sfârșitul a încă trei ore trecusem prin asemenea pericole îngrozitoare încât toată liniștea sufletească și voia bună mă părăsiseră pe dată. Gillespie venise, într-adevăr, dar pe fereastră eu am fost aruncat. Jones și-a făcut punctual apariția și pe când mă pregăteam să-i ard câteva cu biciul, acesta a ajuns în mâinile sale. În confruntarea c-un necunoscut care nu era trecut în meniu, mi-am pierdut scalpul. Un alt străin, pe nume Thomson, m-a lăsat în urmă sub forma unui morman de haine zdrențuite. În cele din urmă, m-am trezit ținut într-un colț, asediat de o mulțime furioasă de editori, pungași, politicieni și desperados, proferând injurii cu spume la gură și rotindu-și armele deasupra capului meu până când aerul începu să scânteieze de luciri oțelite, moment în care pornit fiind eu să-mi dau demisia din postul de la ziar, sosi redactorul șef și odată cu el un grup gălăgios de prieteni de-ai săi, șarmanți și plini de voie bună. Urmă apoi o scenă de zarvă informală și masacu pe care niciun instrument de scris purtat de-o mână de om n-ar putea s-o descrie în cuvinte, ori vreun tăiș de oțel să-l provoace.

Au fost oameni împușcați, înjunghiați, dezmembrați, aruncați în aer și pe fereastră. A urmat o izbucnire scurtă de vorbe hulitoare prin semiîntinericul din încăpere, prin care se zăreau străluminările unui dans războinic frenetic și apoi a încetat totul. După vreo cinci minute se

așternu liniștea, iar eu și redactorul șef plin de sânge rămăserăm singuri contemplând hecatomba de cadavre însângerate împrăștiate pe podea de jur împrejurul nostru. Mi se adresă cu:

- Când o să te obișnuiești, o să-ți placă aici.

I-am răspuns:

- Va trebui să mă scuzați; cred că s-ar putea să scriu pe placul dumneavoastră după o vreme, de îndată ce aş căpăta ceva experiență și aş deprinde limbajul. Am toată încrederea că aş putea face asta. Dar, ca să fiu absolut sincer, tipul acela de exprimare energică își are inconvenientele sale și cel care o practică e dispus unor întreruperi de ritm. Ați constatat asta pe propria dumneavoastră piele. Scrișul viguros e calculat pentru a eleva publicul cititor, fără îndoială, dar mie nu-mi place să atrag atenția în măsura în care acesta o cere. Nu-mi face bine să scriu atunci când sunt întrerupt așa de des cum s-a întâmplat astăzi. Îmi place destul de mult postul acesta, dar nu-mi surâde să fiu lăsat aici ca să mă ocup de clienți. Recunosc, a fost o experiență nouă și amuzantă pentru mine, într-un fel aparte, dar a fost distribuită într-un mod irațional. Un gentleman trage în dumneavoastră prin fereastră și mă schilodește pe mine; o grenadă doboară pe coș ca plată pentru serviciile dumneavoastră și-mi bagă mie pe gât ușa de la sobă; apare un prieten pus pe a schimba complimente cu domnia voastră, și-mi pistruiază pielea cu atâtea găuri de glonț încât aceasta nu-mi mai poate susține principiile; plecați să serviți prânzul și-apare Jones și-mi dă bice pe spate, Gillespie mă aruncă pe fereastră, Thomson îmi sfășie toate hainele de pe mine, și-un total necunoscut îmi ia scalpul cu aerul lejer al unei vechi cunoștințe. Și-n mai puțin de cinci minute, toți bandiții din ținut apar tatuati de război și se pun să sperie de moarte, cu tomahawk-urile lor, puținul ce mai rămăsese din mine. Dacă puntem totul laolaltă, mărturisesc că n-am mai avut în viața mea asemenea momente animate cum am avut azi. Nu-i vorba, îmi sunteți simpatic, și-mi place maniera dumneavoastră calmă și netulburată în care explicați clienților fel de fel de chestiuni, dar, vedeți dumneavoastră, eu nu sunt obișnuit cu treburi de genul acesta. Inima sudică este prea impulsivă; ospitalitatea sudică este excesiv de generoasă cu un străin. Paragrafele pe care le-am scris astăzi, și cărorora condeiul dumneavoastră măiestru le-a insuflat spiritul înflăcărat al jurnalismului din Tennessee, vor stârni un nou roi de viespi. Își va face apariția toată gloata aia înfometată de editori și redactori gata să-l devoreze pe vreunul sau altul la micul dejun. Mă simt obligat să vă spun adieu. Îmi declin participarea la asemenea momente festive. Am venit în sud din motive de sănătate și voi pleca din aceleași motive, și încă în mare grabă. Jurnalismul din Tennessee este mult prea palpitant pentru mine.

Vorbe cu care ne-am despărțit cu regret mutual, iar eu m-am dus și m-am internat într-un spital.

Note:

* (1835-1910)

1) Aluzie la un faimos cal de curse cu același nume.

2) Comical onomastic al lui Twain este prezent în asocierea cuvântului „bally” - al naibii, afurisit, și „hack” - scriitor de mâna a doua. Același procedeu îl întâlnim în denumirile care urmează: Buzzardville - „buzzard” - vultur necrofag + cuvântul prețios de sorginte franceză „ville”, aprox. „lăcașul/metropola necrofagilor” și Blatherville - „blather” - flecăreală + același „ville”, aprox. „metropola flecarilor/tocătorilor de frunză (la câini)”.

3) Comic onomastic. Blathers + kite = aprox. „Fleacăhrăpărescu”; Tecumesh = pană de vultur (vestită căpetenie a Pieilor Roșii).

**Îngerii din cer,
mai puțin
fericiți,**

**Vânt au stârmit
spre castel -**

**A fost să fie,
cum prea bine
se știe,**

**(Martor mi-e
Domnul, chiar
El;)**

**Că din 'nalt
coborî vântul
rece**

**Ce-a omorât-o
pe Annabel.**

Ștefan Ion Ghilimescu

„Să cinstim pre părinții noștri, atât pre cei ce ne-au născut, cât și pre cei sufletești...”
(Antim Ivireanul, *Didahiile*)

Antim Ivireanul a coordonat și a tipărit pe meleagurile noastre, cu stema Țării Românești pe ele, 63 de cărți, dintre care 38 sunt semnate și îi aparțin ca titluri originale. Grație acestei neasemuite activități de răspândire a luminii învățaturii în rândul clericilor de la noi, mai cu seamă, dar și din tot Orientul bizantin, travaliu de intensă nevoință întins pe mai bine de 24 de ani, Antim Ivireanul este recunoscut, alături de Diaconul Coresi, drept unul dintre cei mai mari tipografi pe care i-a dat cultura românească.

Scrierile Sfântului Antim Ivireanul în ediție completă

Nu îmi mai aduc aminte cu precizie când am dat cu ochii pentru prima dată de Mănăstirea Antim. Doar că, elev fiind în ultimul an, pe vremea când mă pregăteam asiduu pentru admiterea la filologie, luând lecții cu un profesor în incinta Liceului Eminescu, într-o zi, pur și simplu, Domnul mi-a scos-o în cale. Venind dinspre „Gramont”, cu capul în nori, probabil, în loc să intru pe „11 Iunie”, m-am trezit pe strada „Justiției” în fața unui cochet și seducător monument de artă medievală. Ca o imensă gravură desenată în aer, Biserica frumosului așezământ monahal m-a cucerit imediat cu atmosfera de tainică tihnă pe care o degaja zidăria ei muștată la acea oră într-o superbă nuanță de sepia stins, coloanele-i zvelte străjuind tinda în stil brâncovenesc pe care poposiseră câțiva porumbei, cele două turle cu ancadrame geometrice riguros desenate în jurul ferestrelor de vitraliu, dar prezente și pe tot exteriorul corpului navei, amănunt decorativ menit parcă înadins să reverbereze în lumină un gen de aparte rafinement și noblețe. Împărtășind emoționat mătușii mele (vezi tableta despre Ticu Archip) toată întâmplarea, am aflat de la dânsa că pașii mă purtaseră fără să vreau în piațeta Sfintei Biserici a Mănăstirii Antim. În mod conștient sau nu, locul a devenit repede un punct important al itinerariului pe care îl alegeam în ziua în care trebuia să-mi întâlnesc profesorul meditator. Lucrurile s-au precipitat însă cumva după admitere, cum se întâmplă inerent în prima tinerețe, și printr-o ciudată amnezie, mulți ani după încheierea studiilor, aruncat de viață în tot alte geografii, pașii au refuzat să mă mai îndrepte pe strada mănăstirii a cărei imagine, tot mai estompată, a refuzat cu îndărătnicie să se volatilizeze. Studiat pe fugă la cursul de literatura veche din facultate, „neobositul tipograf” și „creatorul limbii românești de cult”, autorul monumentului neîntrecut de elocvență care sunt *Didahiile*, Antim Ivireanul, ctitorul lăcașului de cult și al complexului monastic, în ciuda interesului viu stărnit, fie și întâmplător, de descoperirea unor amănunte diverse din viața sa, cum și de lectura sporadică, din interes pur științific a operei omiletice, a rămas pentru mine, totuși, de fiecare dată, „o temă pentru mai târziu”. Cu toate acestea, nu aveam cum să rămân indiferent și inima mea să nu tresalte când, într-o zi, după câțiva ani de la Revoluție, am aflat că unul dintre prietenii mei mai tineri – un eminent student la automatică, laureat la olimpiadele internaționale de specialitate – își alesese ca duhovnic și se lăsa călăuzit spiritual de inimosul și fără de odihnă nevoitorul învățat Sofian Boghiu, starețul mănăstirii ridicată între 1713 și 1715 din agoniseala mâinilor și minții luminate a lui Antim Ivireanul. A fost, ca să zic așa, un prim moment de trezire și de aducere aminte a unei promisiuni pe care mi-o făcusem, după trecerea examenului de admitere în facultate, în primul rând mie, aceea anume de a mărturisi și recunoaște faptele și misiunea unui mare părinte (în sensul duhovnicesc cel mai deplin al cuvântului), pe care, cu matură chibzuință, îl consider astăzi călăuză discretă și sfetnicul providențial al momentului hotărâtor al alegerii firului unui drum în viață.

La 20 de ani de la canonizarea lui Antim Ivireanul de către Biserica Ortodoxă Română, voi reaminti ctitorului acestor rânduri, mai întâi, că o propunere în acest sens fusese făcută încă din 1916, la 200 de ani de la moartea în condiții tragice a cărturarului, însă ea nu era de natură să fie transpusă în faptă atunci, căci Patriarhia Ecumenică nu a ridicat decât în 1966 nedreapta decizie de scoatere a marelui cărturar din cinul

preoțesc. Începând din 1992, în fiecare 27 septembrie, așadar, Antim Ivireanul este prăznuit de Biserica noastră ca sfânt martir. Într-adevăr, acest înalt arhieru (mitropolit al Țării Românești între 1708 și 1716), după cum se știe, în drum spre Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Sinai, unde trebuia să-și petreacă tot restul vieții în reclusiune, este măcelărit fără milă de către soldații din garda însoțitoare, aflați în slujba lui Nicolae Mavrocordat, hainul domnitor fanariot al Țării Românești, cel care îl scosese din scaunul de vlădică, acuzându-l de uneltire împotriva stăpânirii turcești.

Antim Ivireanul a fost adus în Țara Românească, în jurul anului 1690, de către domnitorul Constantin Brâncoveanu. Din cauza copilăriei și adolescenței nefericite (născut în Iviria, Gruzia sau Georgia de astăzi, probabil, spre 1650, devenit rob la turci, pe cât se spune, de la o vârstă timpurie, apoi ucenic, o vreme, în atelierile Patriarhiei Ecumenice, hirotonisit ieromonah la o dată rămasă necunoscută; după unii cercetători, în 1691), Antim Ivireanul este considerat încă și astăzi drept o personalitate misterioasă, cu o viață plină de lacune. Din Testamentul său (*Hrisovul arhieresc*), redactat în 1715, în care lasă rânduit să se pomenească în fiecare an, „la septembrie în 3 zile”, precinstiții Ioan și Maria, înțelegem că aceste denumiri onomastice trimit de fapt la numele părinților săi trupești. Despre perioada anterioară venirii sale în Țara Românească, în afara bănuielii că în atelierile Patriarhiei Ecumenice și-a însușit limbile greacă, turcă și arabă și a învățat temeinic cititul și scrisul, deprinzând totodată temeinic meșteșugurile sculpturii, picturii și broderiei, mai mult nu se știe.

Probabil că Antim avea ceva cunoștințe în domeniul confecției tipografice de carte deprinse încă din perioada șederii la Constantinopol, de vreme ce Constantin Brâncoveanu îl încredințează, ca ucenic tipograf, încă din primul moment al aducerii în Țara Românească, pe lângă o celebritate în materie la vremea respectivă, episcopul Mitrofan al Hușilor, și apoi al Buzăului, cărturar reputat, fost elev al Mitropolitului Dosoftei, autorul celebrei *Psaltiri* „pre versuri” (1673). Antim Ivireanul (adică originar din *Iviri*=Georgia) învață repede la București româna și slavona, iar, în 1691, deja ajunsese de conducea complexa activitate artistic-meșteșugărească a Tipografiei Domnești din București. Cu vrednicie, va răspunde de această însărcinare domnească până în vara lui 1694, când este așezat ca egumen al Mănăstirii Snagov, autoritate ecleziastică de la înălțimea căreia, mai bine de opt ani, se ocupă cu râvnă atât de treburile mănăstirii, cât și de întemeierea și organizarea pe principii noi a unei vestite tipografii, pe lângă care crează și o necesară școală de formare a unor noi meșteri tipografi. Ca episcop de Râmnic (Vâlcea) - martie 1705-ianuarie 1708 -, Antim va crea la Govora o tipografie cu litere confecționate de el însuși și va tipări aici, printre altele, unele dintre cele mai importante cărți necesare serviciului religios în limba română: *Slujba Adormirii Maicii Domnului*, un *Octoih* (cu cântările celor șapte zile ale săptămânii, intonate după tipicul oriental pe „opt glasuri”) și un *Molitvenic*. După moartea mitropolitului Teodosie (28 ianuarie 1708), conform dorinței testamentare a acestuia, Antim Ivireanul devine noul mitropolit al Ungrovlahiei. Din scaunul mitropolitan (să precizez că în 1359, Patriarhia Ecumenică din Constantinopol recunoștea oficial Patriarhia Ungrovlahiei, cu scaunul la Argeș, dregătorie ecleziastică mutată, din 1517, la Târgoviște și, din 1688, la București), Antim Ivireanul tipărește la Tipografia din Târgoviște, înzestrată corespunzător prin osârдіa lui Petru Movilă, mitropolitul Kievului (adăpostită, se spune, în chiliile vechii Mitropolii), 17 cărți, dintre care 11 în limba

română. Dintre ele enumerăm: *Psaltirea* (1710); *Octoihul* (1712); *Liturghierul* (1713); *Catavasierul* (1714), dar și *Învățătura bisericească... pentru învățătura preoților*, un foarte important „manual” pentru instruirea păstorilor, gândit și scris direct în românește de către Antim Ivireanul, adevăratul făuritor al limbii liturgice românești, limba care a stat, primordial, cum s-a spus, la baza formării limbii literare românești. Sub domnitorul Ștefan Cantacuzino, în 1715, la un an după moartea dramatică a lui Constantin Brâncoveanu, Mitropolitul Antim Ivireanul mută tipografia din Târgoviște la București unde va tipări, printre altele, o carte de morală creștină în versuri, scrisă în grecește și adresată noului domnitor, cu titlul *Sfaturi creștine politice către Domnul Ștefan Cantacuzino*, probabil, ultima carte semnată de el ca mitropolit al Țării Românești.

Antim Ivireanul a coordonat și a tipărit pe meleagurile noastre, cu stema Țării Românești pe ele, 63 de cărți, dintre care 38 sunt semnate și îi aparțin ca titluri originale. Grație acestei neasemuite activități de răspândire a luminii învățaturii în rândul clericilor de la noi, mai cu seamă, dar și din tot Orientul bizantin, travaliu de intensă nevoință întins pe mai bine de 24 de ani, Antim Ivireanul este recunoscut, alături de Diaconul Coresi, drept unul dintre cei mai mari tipografi pe care i-a dat cultura românească. Străduințelor sale de a tipări în românește literatura canonică de cult i se datorește, în fapt, după preceptul coresian potrivit căruia „mai bine a grăi cinci cuvinte într-o limbă înțeleasă, decât zece mii de cuvinte într-o limbă străină”, introducerea și întronarea definitivă, la începutul secolului al XVIII-lea, a limbii române ca principala limbă în care se oficiază slujba religioasă în biserica românească. *Didahiile*, scrise, probabil, între 1709 și 1711, dar rămase netipărite (o culegere de 28 de predici și 7 cuvântări rostite de mitropolitul Țării Românești cu ocazia diferitelor sărbători religioase de peste an), sunt fără tăgadă o nepretuită mostră a rafinementului oratoric la care învățatul Antim Ivireanul adusesese în anii deplinei sale maturități de păstor și predicator limba românească.

Ridicată după planurile sale (păstrate și astăzi în Muzeul din incinta lăcașului monastic), Biserica Toți Sfinții din București, mai cunoscută astăzi sub dreapta denumire pe care i-a ales-o poporul de *Biserica Antim*, a fost construită (între anii 1713 și 1714), în principal, din strănsura adunată de Antim Ivireanul de pe urma tipării și răspândirii cărților bisericești. La aproape 300 de ani de existență, ea conservă în stare excepțională două dintre icoanele cu care a fost înzestrată de drept-credinciosul ctitor, „odoare” special lucrate și realizate de însuși Antim Ivireanul pentru sfântul lăcaș, respectiv, „Icoana Tuturor Sfinților” și „Icoana Celor Patru Sfinți” (Alexie, *omul lui Dumnezeu*, Nicolae - *fost patron al bisericeții de lemn pe locul căreia a fost zidită Mănăstirea* -, Anthim, *sfântul care împrumută numele de ierarh al ctitorului* și Agatha, *Sfânta Muceniță de ziua căreia mitropolitul a primit revelația poruncii de a trece neîntârziat la desăvârșirea acestui „proiect duhovnicesc”*. Din același *Hrisov arhieresc al lui Antim*, citat și mai înainte, aflăm că așezământul avea rânduit ca „să ție două tipografii, una grecească și alta rumânească, pentru folosul obștii și pentru agoniseala casei” precum și, tot timpul deschisă, o „vivilotică” de împrumut, cu statut în bună regulă, prima de acest fel din Țara Românească. Daniilor și pomenilor Mănăstirii, judicios rânduite de neostenitul mitropolit, cultura noastră le datorează, în formă incipientă, dacă vrem, și prima formă de școală unde un grup de copii învăța gratuit.

Deși de neam străin după origini și părinții trupești, Antim Ivireanul, cu o vorbă potrivită a preafericitului patriarh Iustinian, a fost

În definitiv, neverosimilitatea creațiilor artei realiste vine din superficialitatea tensiunilor dinamizatoare ale tramelor, intrigilor și conflictelor dezvoltate în palierele ideologic și etic – limita scopului propagandistic îndocrinător. Reprezentatoare și, deci, realizatoare a propriei realități, ideologia – profitând de confuzia incultă dintre lume și reprezentarea ei, când, mai ales, numai una este totalitar acceptată – esențializează și corporalizează, sub autoritatea subiectivității, o verosimilitate sofistă, epidermic-retoric, realismul persuaziv degenerând frecvent, în caricatură sau în absurd, prin raportarea la mesajul original al ecuației compoziționale. Ce fel de rai social poate garanta realismul creștin, când compoziția sa este dualistă, tribală? Ce comunism trans-sistemic promite marxismul, doctrina declarându-se mândră de suficiența sistemică?

Într-o pictură, expusă nu demult pe Facebook, autorul promovator figura adâncimea unei străzi, în ale cărui prim plan și secund se vedeau, respectiv, o butie și un automobil, ambele corect color-desenate. Cum prim-planul prinde și acum-ul, nu numai aici-ul, i-am remarcat autorului „intri” tensionată de inversarea perspectivei temporale față de cea spațială: actualitatea

Udigma

Compoziția (III)

butoiului vetust, din prim-plan, și îndepărtarea actualității simbolice a automobilului, din gros-plan. N-ar fi caricatural dacă poezia moderna s-ar tipări în chirlice sau cuneiforme? N-ar suna, beatleșii, rap, în gamele pentatonice sau triatonice? Nu, câtă vreme primitivitatea majoritaristă promovează, la frâiele interesului general și modernizării țării, barbaria instinctului conservării.

Propoziția fundamentală a fiecărei realități, sensul acesteia stă în geometria compozițională asumată. Cea punctual-cainică, cu „a fi pentru a fi”; liniara iterației cosangvinic-tribale, cu „a fi în asemănare cu prototipul până la identificare”; ierarhizatoarea piramidalitate, cu „ceea ce nu-i cauză sau efect nu există”. Sau:

Dacă spiritualitatea europeană izbutește prin autoamăgirea sa dialectică să rupă cercul viciului dualist – în definitiv, atât de unite dovedindu-se contrariile, încât, prin luptă, se zdrobesc în totalitate – triumful o abandonează-n materialism. Gândirea plastică materialistă exclude, umplând pânza, sau dislocând tranșant

piatra, „negativul” suprafeței sau al spațiului, invizibilul inefabil. Fundalul clar-obscurului pictural și decupajul produs în aer de sculptură sunt fie decor, fie umplutură, cum, sincer, Michelangelo decretează act sculptural înlăturarea surplusului. Sunt nepictatul și nesculptatul neforme ale nerealității? În Grădinile Muntelui Uscat meditezi la Grădinile Apei Muntelui Uscat: luându-ți ochii de pe negativul fotografic alb-negru al unui portret și, privind în zare, vezi pozitivul. Nu numai suprafața/volumul pozitiv modelează artistul influențat de gândirea Zen, ci, totodată, și pe cele negative – într-o lucrare găsimu-se nu două, ci una completă. Instalația și environmentul artelor vizuale moderne sunt preocupate în egală măsură și de ceea ce este formă spațială și de ceea ce e neformă. Căci ne-spațiul e timp. Arta modernă arhitectează poemele spațio-temporalității.

Prezență necorporală în spațiul virtual, delimitată exclusiv temporal prin „acum două minute”, sau „acum niște ore”, pe rețelele de socializare, compoziția temporală inaugurează specificități de neimaginat. „Vedem” timpul când se rărește sau se îndesește (urcăm în mașini pentru a accelera și frâna); când stă, se solidifică și dispăre. Suntem iluziile realiste ale reformelor lui întru re-ființare.

—> un mare român. Întreaga sa operă, dedicată în absolut propășirii limbii române, nu face decât să vorbească despre strădaniile sale de a se alătura cu tot harul duhovnicesc și țăria talentelor multiple pe care le-a avut idealurilor de emancipare a unui popor cu ale cărui nevoi și năzuințe, ba chiar și identitate istorică și morală, se poate spune că s-a confundat desăvârșit.

Studiul *en passant* multă vreme, după canonizarea din 1992, cred că a venit vremea unei mai atente priviri asupra întregii sale opere, demers integrator și evaluativ absolut necesar în actuala etapă de reconsiderare și re-evaluare a valorilor perene ale culturii românești, imposibil de întreprins însă fără un bun instrument de lucru, și anume re-editarea pe cât posibil integrală a operei. Din fericire, mulțumită devotamentului, cerbicii și pasiunii de cercetător minuțios, de toată lauda, ale arhimandritului Mihail Stanciu de la Mănăstirea Antim, principalul îngrijitor, din cât înțeleg, al noii ediții de *Opere*, căruia i s-au alăturat academicianul Gabriel Ștrempel și Prea Fericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, fiecare cu darurile sale, o asemenea excepțională restituire s-a și efectuat între anii 2010-2011, când a apărut, sub egida *Editurii Basilica* a Patriarhiei Române, mai întâi, noua ediție a *Didahiilor*, și apoi, volumul, în parte, inedit, de *Scrieri* - sau *Restituiri* - cuprinzând: *Chipurile Vechiului și Noului Testament; Hrisovul arhieresc; Așezământul Mănăstirii Tuturor Sfinților; Capete de poruncă; Învățătură bisericască; Învățătură pe scurt pentru taina pocăinții; Versuri; Prefețe, postfețe, dedicații; Rugăciuni*.

Din Prefața *Didahiilor*, aflăm că îngrijitorii ediției actuale au folosit ca principal martor ediția din 1997 a *Opereilor* tipărite la Minerva, ca fiind „cea mai bine «șlefuită»”, dar au consultat și *Manuscrisul nr. 3460* din colecția Bibliotecii Academiei Române, precum și cele două ediții ale *Didahiilor*, publicate cu cheltuiala Ministerului Culturii și al Instrucțiunii Publice, în 1886 și, respectiv, 1888. Ediția de față, foarte îngrijit și atent realizată, mai cuprinde, alături de un *Cuvânt înainte* al Patriarhului Daniel, întâiul stătător al Bisericii Ortodoxe Române, scurta *Prefață* a îngrijitorilor ediției, lansată chiar „La sărbătoarea Sfântului Antim Ivireanul, 27 septembrie 2010”, un excepțional studiu introductiv despre omiliile sfântului Antim și „frumusețea exprimării lor în limba veche românească”, studiu mai amplu, intitulat *Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul – păstor al Bisericii și întemeietor al limbii liturgice românești*. Găsim, de asemenea, în cuprinsul ei *Cronologia vieții și a operei Sfântului Antim*,

secțiune care „punctează momentele importante din viața și activitatea Marelui Mitropolit”, un *Glosar* foarte necesar cu echivalarea la zi a termenilor teologici vechi (în paranteză fie spus, un vas prețios plin cu neasemuite comori de limbă, alături de excepționalele *note de subsol* lămuritoare), precum și o *Bibliografie generală* privind scrierile dedicate de-a lungul vremii lui Antim Ivireanul, iarăși, în sfârșit, „câteva fotografii inedite”. *Față* de versiunea din 1997, îngrijitorii noii ediții a *Didahiilor* au reasezat predicile, în cuprinsul cărții, într-o ordine mult mai firească, adică - pentru folosul sporit al preoților - în conformitate cu succesiunea sărbătorilor anului bisericesc.

Lăudând cum se cuvine *Studiul introductiv* care adună într-un adevărat florilegiu cele mai proaspete, mai pertinente și mai vii observații și analize cu privire la rafinamentul compoziției, stilistica și poezia *Didahiilor*, mă voi opri la un pasaj cu totul probator al ideii principalului îngrijitor al ediției, probabil, și anume că, în sens major, Antim Ivireanul a fost un *ierarh preocupat de folosirea cuvântului în scopuri mântuitoare*. Iată pasajul. *Există scrieri*, citim la paginile 34-35, *al căror stil se individualizează dincolo de granițele literare ca nestemate ale expresivității teologice. Forța acestor opere nu este reprezentată de teme inedite expuse sau de tehnicile îmbinării figurilor de stil, ci se întemeiază pe darul cuvântului, un dar al Duhului Sfânt, cu ajutorul căruia scriitorii pot reda prin limbaj tainele și frumusețile dumnezeiești. În acest caz, putem spune că limbajul se descotorosește de încărcăturile lumesti și devine chip luminos al Cuvântului intrupat.*

Omiliile sfântului Antim Ivireanul sunt un exemplu emblematic, în acest sens.

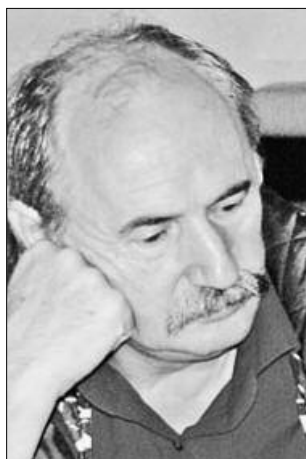
Ediția de *Scrieri* (2011), care încheie reeditarea integrală (pentru prima dată) a *Opereilor* și al cărui cuprins l-am notat cu scrupulozitate mai înainte, completează în mod fericit imaginea armonioasă a diverselor și fericitelor daruri pe care le-a avut și le-a pus în opera scrisă și în toate îndeletnicirile sale Sfântul Antim Ivireanul. Subliniindu-i plăcerea de povestitor, George Ivașcu îl considera (apud *Scrieri*, pag. 10) «un Ispirescu al teologiei ortodoxe române». Eflorând cu plăcere cele peste 500 de portrete în medalion executate cu minuțiozitate de Antim Ivireanul și asamblate savant în *Chipurile Vechiului și Noului Testament*, din punct de vedere artistic, îngrijitorii ediției le consideră pe bună dreptate „una dintre capodoperele iconografice ale Răsăritului ortodox din perioada postbizantină”. Cu privire la

secțiunea de *Versuri*, în care cititorul descoperă cu plăcere mai cunoscutele *Versuri la stema lui Constantin Brâncoveanu* și *Versuri la stema Mitropolitului Antim* („Toată suflarea zice proorocul/Cântă pe Domnul preste tot locul./Și melciul în coarne înalță./Ca să-L lăudăm, pre toți ne învață”), îngrijitorii ediției ne asigură că unele stihuri sunt adunate din catalogul bibliografic al cărții vechi și pentru prima dată regrupate cu „suratele” lor de mai sus. Despre conținutul *Prefețelor, postfețelor și dedicațiilor*, dincolo de retorică lor ajunsă prin modă o adevărată cutumă, Prefața (*Sfântul Antim Ivireanul – comoară de erudiție teologică și sensibilitate literară*) ne lămurește că acestea funcționau în epocă „mai mult decât o invitație la lectură, ca o recomandare la a urma neabătut viața în Hristos și în Biserica (s.n.)”. *Scrierile* scot la lumină, pentru a nu omite nici noi nimic, și un text inedit, de fapt o prefață la *Molitvenicul* tipărit de Mihail Iștvanovici la Râmnic în 1706, prefață dedicată de fostul ucenic al Sfântului multelor însușiri și iubirii desăvârșite de Dumnezeu a acestuia. Într-o notă de subsol, îngrijitorii ediției se explică în felul următor: „Deși scopul nostru a urmărit întregirea corpusului de texte semnate de Sfântul Antim Ivireanul, am considerat că această prefață semnată de ucenicul său trebuia redată cititorului contemporan pentru a-i oferi o imagine cât mai limpede asupra staturii morale și duhovnicești a acestui mare ierarh”. Ca segment integrator distinct al *Operei* Sfântului, *Scrierile* cuprind separat un corpus semnificativ de rugăciuni extrase din predicile Sfântului sau risipite în diverse alte texte de învățătură creștină. Ele sunt strânse, după cum mărturisesc prefațatorii (pt. conformitate, Arhimandrit Mihail Stanciu și Profesor Academician Dr. Gabriel Ștrempel, Director onorific al Bibliotecii Academiei Române), „ca să ofere cititorilor o întâlnire zilnică cu smeritul și râvnitorul mitropolit, pe calea bucuriilor spirituale și întăririi în dreapta credință”.

Salutând cu bucurie un demers filologic de cea mai scrupuloasă acuratețe, prin care ni se restituie cu rigoare științifică unul dintre cele mai bogate, mai fascinante și mai pline de miez monumente de limbă românească veche, eșantion neprețuit al celei mai frumoase limbi liturgice ce stă îndubitabil la temelie limbii literare românești, autorul acestei mărturisiri ține să mulțumească și pe această cale, în special, smeritului întru Domnul Nostru, Arhimandrit Mihail Stanciu, cel care ne-a onorat prea mult trimițându-ne, în urmă cu un an, această splendidă floare din grădina abnegației și râvnei sale spirituale neobosite.

**Studiat
en passant
multă vreme,
după
canonizarea din
1992, cred că a
venit vremea
unei mai atente
priviri asupra
întregii sale
opere, demers
integrator și
evaluativ absolut
necesar în
actuala etapă de
reconsiderare și
re-evaluare a
valorilor perene
ale culturii
românești,
imposibil de
întreprins însă
fără un bun
instrument de
lucru, și anume
re-editarea pe
cât posibil
integrală a
operei.**

respirări

Aurel Sibiceanu și argumentele sale critice inspirate de „un fost securist”

Publicarea acum câteva luni a unei cronici literare nefavorabile la cartea de versuri *Bursa îngerilor* scrisă de Ion Toma Ionescu i-a deranjat pe autor, pe un reprezentant al fostei Securități și mai cu seamă pe Aurel Sibiceanu, prietenul autorului. De aici, reacția în presă a lui Aurel Sibiceanu, care semnează în revista *Argeș* (august a.c.) un articol integrat în serialul „Glorioșii ani ai ratării”, episodul nr. 46.

În sprijinul valorii incontestabile pe care ar avea-o cartea prietenului său Toma și implicit a demonstrării relei mele intenții privitoare la ea, poetul și publicistul Aurel Sibiceanu aduce trei „argumente”. Le voi prezenta pe rând, pentru a vedea cât de temeinice sunt ele și cât de bine gândește autorul lor.

Primul argument: „sofismele critice”

Actul critic ce demontează cartea de versuri a lui Toma i se pare poetului și publicistului Sibiceanu întemeiat pe „sofisme critice meșteșugite”, deși criticul care folosește aceste sofisme este în același timp, ne spune Sibiceanu, un „scriitor valoros”. Adică un scriitor valoros face o critică ce uzează de „sofisme critice”, deci o critică falsă, ne dă de înțeles Sibiceanu. Parcă lucrurile nu se leagă... Ca să se lege, Sibiceanu va trebui să se hotărăască: ori criticul uzează de „sofisme critice” și în acest caz el nu este un scriitor valoros, ori este un scriitor valoros și atunci nu folosește „sofisme critice”, deci are argumente întemeiate să se îndoiască de valoarea cărții de versuri *Bursa îngerilor* pe care o discută.

Al doilea argument: critica doamnei Virginia Paraschiv

Tot în dorința de a puncta valoarea cărții de versuri a lui Toma, Sibiceanu ne oferă „un potrivit și scurt excurs liric, făcut de d-na Virginia Paraschiv, critic literar”, la cartea amicului său. Iată „excursul liric”:

„Dincolo de moartea poetului întru cuvânt, drumul nu mai duce nicăieri. (...) Peste creația istovită și irosită rămâne doar singurătatea Lui Dumnezeu (În metru antic)”.

Nu știu, din păcate, nimic despre „criticul literar” Virginia Paraschiv, însă părerea ei îi este – în citatul oferit de Sibiceanu – total defavorabilă cărții pe care o prezintă. De fapt, doamna Paraschiv îl rade elegant pe I.T. Ionescu, autorul cărții de versuri *Bursa îngerilor*, de vreme ce vorbește despre „creația istovită și irosită” (s. n.). Cum de nu vede Sibiceanu că doamna Paraschiv se referă la creația „istovită și irosită” a prietenului său Toma?

Al treilea argument: Critica literară de azi este un fel de consecință a „regimului totalitar care ne-a transferat în subliminal elemente din instrumentarul folosit pentru reprimare”

Pentru a face de tot râsul cronica mea la cartea lui Toma, Aurel Sibiceanu ne oferă între ghilimele ce i-a spus „un fost securist”, care l-a sunat pe celular:

„Pentru a lua hotărârea potrivită, dacă să apară sau nu o carte «problematică», solicitam

expertiza unor critici literari avizați, care ne erau persoane de sprijin. Mai mereu le ceream criticilor de sprijin să scrie referințe bune (...). Vă mărturisesc, credeți-mă, că recenzia făcută cărții amicului dumneavoastră nu mi-ar fi oferit, în vechiul regim, posibilități multe de a lăsa cartea în planul editorial” (s. n.).

Și acum iată interpretarea pe care o dă Sibiceanu spuselor prietenului său, fostul securist:

„Am adus aici replica securistului ca pe o mărturie ori «bună dovadă» în sprijinul ideii că regimul totalitar ne-a transferat în subliminal elemente din instrumentarul folosit pentru reprimare.”

Sibiceanu ne spune astfel că persoana care critică astăzi cartea de versuri a amicului său Toma nu o face pentru că aceasta este o carte minoră, ci pentru faptul că acelui critic regimul totalitar i-a „transferat în subliminal elemente din instrumentarul folosit pentru reprimare”. Astfel, criticul – vai mie! – ne apare ca fiind un fel de reprimator de scriitori, ne dă de înțeles Sibiceanu...

Așadar, în timp ce Securitatea le cerea „criticilor de sprijin să scrie referințe bune” despre cărțile cu probleme, în timp ce ea făcea eforturi impresionante pentru salvarea literaturii!, eu scriu referințe, cronici distrugătoare. Intervenția mea critică este astfel mai rea decât cerințele și activitatea depusă de fosta Securitate, ne face să înțelegem Sibiceanu.

Cam în acest fel scoate Sibiceanu, poetul și publicistul Aurel Sibiceanu, Securitatea basma curată și pe mine un demolator al cărților îndrăgite deopotrivă de el și de nobila instituție pe care o citează cu sinceră devoțiune.

Aurel Sibiceanu afirmă despre cartea de versuri a lui Toma că este „una dintre cele mai bune cărți din ultima vreme” (din orașul lălelelor, din țară, din U.E.?), însă nu aduce niciun argument critic în sprijinul evaluării, de fapt a supraevaluării sale. Publicistul A.S. socotește că este mai important să apere „excelența” cărții de versuri a lui Toma interpretând un citat securist și acuzându-mă de practici totalitare, decât să-și argumenteze critic punctul de vedere. Oare de ce nu o face?

Nu o face pentru că scriitorul și publicistul Sibiceanu nu a scris niciodată o cronică literară. Cu toate astea, el emite judecăți într-un domeniu pe care nu-l stăpânește. Asta dacă nu cumva interpretarea citatului domnului securist și a râvnei reprimatoare a regimului totalitar ține, în viziunea sa, loc de critică literară.

Oricum, din cel de-al treilea „argument critic” este de reținut pe de o parte prietenia strânsă a poetului Sibiceanu cu „un fost securist”, iar pe de altă parte interpretarea aberantă pe care o dă spuselor acestuia, cu scopul de a ridiculiza o cronică literară. De reținut mai este faptul că în articolul din revista *Argeș* Sibiceanu are *aceleași idei* cu organul care plătea „criticii de sprijin” și că își contreză în presă un coleg scriitor cu interpretarea ideilor acestuia. În acest fel, Sibiceanu se poziționează mai clar de o anumită parte a baricadei. De-acum știm, cel puțin, ce valori/stelute apără Sibiceanu.

Mai constat că dacă înainte Securitatea se folosea de evaluările (cronicile-referare) făcute de către unii scriitori, de „criticii de sprijin”-informatori plătiți de ea, acum, în democrația color pe care o traversăm, chiar scriitorii, mai precis cei de felul lui A. Sibiceanu, sunt aceia care se folosesc de citatele organului. Cinste lui! Cinste Sibiceanului, care a ajuns să citeze dintr-un „fost securist” ca din clasici! Așa își probează domnul Sibiceanu profesionalismul în domeniul critic-literar, ca să mă opresc doar la acest

domeniu și să nu intru în celelalte fabulații ale sale privitoare la sine, la viața literară piteșteană, artiști, doctori, profesori, la securiști, judecători, polițiști, secretari de partid și câte altele, care au trecut cu toate și cu toții prin singurătatea lui, prin „glorioșii ani ai ratării” ca prin Sfânta Biserică Apostolică. Și despre care mărturisește acum în serialul său, ajuns în cel de-al patrulea an de existență.

„Profundul sentiment de insecuritate” provocat de critica literară lui Sibiceanu și mântuirea sa de către „un fost securist” prieten

După citirea cronicii mele la cartea de versuri a prietenului său Toma, Sibiceanu intră într-o adevărată criză existențială: „am căzut pe gânduri, *ba și* în mare tristețe am căzut (s. n.)...”, spune el în revista *Argeș*.

Dacă trecem peste nefericitul *ba și*, nu avem decât să reținem marea dezamăgire, marasmul existențial provocat de critica mea, pentru că Sibiceanu nu se oprește doar la „a cădea pe gânduri” pur și simplu, act firesc pentru un scriitor care ne oferă citate securiste, ci este „pătruns de un profund sentiment de insecuritate, una aproape fizică”... Să fii „pătruns de un profund sentiment de insecuritate, una aproape fizică”, este grav! Cineva ar putea crede că i-am dat foc la casă sau că i-am amenințat cu moartea familia.

Nu știu câte zile sau săptămâni a fost Sibiceanu „pătruns de profundul sentiment de insecuritate”. Și nu știu dacă a reușit să iasă din teribilul sentiment de inSECURITATE și să se întoarcă la sentimentul opus, cel de SECURITATE, care pare să îl inspire și salveze în ultima vreme. Oricum, este vizibil că asupra lui Sibiceanu critica literară are consecințe nefaste! Nocive! Catastrofale! De fapt, asupra lui are consecințe negative doar critica ce se îndoiește de valoarea cărții prietenului său de suflet, cu care el are atât de multe lucruri în comun, încă din epoca totalitară.

Cum distruge critica literară viețile oamenilor! Să credem că Sibiceanu chiar a intrat în criză din pricina unei cronici la cartea de versuri a prietenului său, cu care are atâtea lucruri – și „grație sufletească” – în comun? Nu cumva exagerează? Nu cumva se impresionează la microfon, adică doar așa, ca să probeze o „înalță conștiință” și ca să dea bine în istoria literară a urbei lălelelor? Nu cumva este confiscat prea tare de spectacolul pe care îl pune în scenă? Sau o face, pur și simplu, din prietenie? Din prietenie pentru cine? Pentru prietenul autor sau pentru personaje mai importante?

Dar Sibiceanu scapă în cele din urmă de „profundul sentiment de inSECURITATE”, grație discuției pe celular cu domnul securist, care îi asigură, în fine, un sentiment de securitate. De fapt, cu acest domn Sibiceanu are un mare proiect: acela de a publica împreună o carte despre „binomul Cultura și Securitatea”, după cum ne mărturisește chiar el în articolul din revista *Argeș*. Iată vestea cea bună a înfrățirii scriitorului Sibiceanu cu Securitatea! Iată o colaborare de viitor, cu foloase de ambele părți – pentru literatura acestor locuri și pentru activitatea culturală a organului. Dar despre acest proiect al scriitorului Sibiceanu vom povesti cu altă ocazie dacă va fi cazul. Dacă.